

ΠΑΝΔΩΤΗΝΙΑ

ΕΤΟΣ Ε' 15 ΙΑ-
ΝΟΥΑΡΙΟΥ 1905

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

[Η περί την βυζαντιακήν τέχνην ἔρευνα, προσαγομένη καθ' ἡμέραν, ἀποκαλύπτει ἀπροσδόκητον καλλιτεχνικήν κίνησιν παρά τοῖς Ἐλλησι τοῦ μεσαιώνος. Η δοιαί δχι μόνον ἔργα παντὸς λόγου ἄξια, αὐτὰ καθ' ἐαυτά, παρήγαγεν, ἀλλά καὶ πολυσημαντα διὰ τὴν ἐπιδασιν τὴν ὅποιαν ἔσχον ἐπὶ τῶν τεχνῶν τῆς Ἀνατολῆς, τῶν Σλάβων, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Ἰνδοπότης. Εἰς τὰ κατά τὸ φαινόμενον ἀποκρυπταλλωμένα ὑπὸ τῆς θεολογίας ἔργα τῶν μεσαιωνικῶν ἡμῶν πατέρων ἀνευρίσκομεν ποικιλὰν φυσικῶν καὶ αἰσθητῶν τοῦ καλοῦ κληροδοτηθείσαν παρά τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.]

Καθ' ὅλου δὲ η ἔξαισια πρόοδος τῶν βυζαντιακῶν μελετῶν κατά τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἀνύψωσε τὸ Βυζαντιον εἰς τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτὸν περιωπήν καὶ ἀπέδειξε τὸν μεσαιωνικὸν ἐλληνισμὸν βαρυθμαντὸν ἐκπολιτιστικὸν παράγοντα ἀπόστης τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης. Τὴν πρόοδον ταῦτην καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς μεσαιωνικῆς ἡμᾶν αὐτοχρονίας διὰ προσπαθήσωμεν νὰ κάμωμεν γνῶστα εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναϊν» δημοσιεύοντας ἐκάστοτε τὰ πορίσματα τῶν ἀξιολογητάτων βυζαντιακῶν ἔρευνῶν εἴτε εἰς βραχέα σημειώματα εἴτε εἰς βιβλιογραφίας εἴτε εἰς ἴδια μελέτας.

Εἰς τὴν κατωτέρῳ δημοσιευμένην διατοιβήν, τὴν δοπιάνα διασκευάσας καταλλήλως παρέχω ὡς τὴν ἀπαρχὴν τῶν βυζαντιακῶν μας δημοσιευμάτων, διὰ Γαβριηλῆ Μιλλέ, διαμετάθεστας πρώτην ἑταῖρος τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς, τώρα δὲ καθηγητής τῆς χριστιανικῆς βυζαντινῆς τέχνης εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν, διαγράφει μετὰ τῆς συνήθους εἰς αὐτὸν ἀκριβείας τὴν δύναμιν καὶ τὰς ἐποχὰς ἀκμῆς τῆς μεσαιωνικῆς ἐλληνικῆς τέχνης: δηγείται προσέτι τὴν ἴστοριάν τῆς ὑπὸ ἰδιόσεως βυζαντινού μουσείου, λίγαν διδακτικάν διὰ τὴν προθυμίαν, μὲ τὴν δοιαίν καὶ δημόσια ἰδρύματα καὶ ἱδιωτικά ὑπεστήριξαν τὸ ἔργον. Μεθ' ἥδονῆς, ἐπίτευξεν, οἱ Ἑλληνες ἀναγνώσται θὰ διεξέλθουν τὴν μελέτην αὐτῆν τοῦ διακεκριμένου Γάλλου ἐπιστήμονος, τὴν δοιαίν διαπνέει ἀγάπη πρὸς τὸ ἐλληνικὸν καὶ τιμὴ πρὸς τὴν τόσον, ἐξ ἀγονίας, προπτηλαικούσθείσαν τέχνην τῆς μεσαιωνικῆς πατρίδος.

[*Άδωνάντιος Ι. Άδαμαντίου*]

Ο πατριάρχης Νικηφόρος ἐδίδασκεν, διὰ οἱ γραφαὶ, ἡτοι αἱ εἰκόνες, ἐκφράζουσιν ὑπὸ τύπον παχύτερον μέν, ἐμφαντικώτερον δμως, τὴν

δύναμιν τοῦ Εὐαγγελίου προσήκε λοιπὸν εἰς τὸ θρησκευτικὸν τμῆμα τῆς Σχολῆς τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν νὰ φιλοξενήσῃ συλλογὴν χριστιανικῆς τέχνης. Η χριστιανικὴ τέχνη εἶναι, διὰς καὶ ἡ τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς, εἶδος γλωσσῆς καὶ γραφῆς: διὰ μορφῶν καὶ σχημάτων ἡ Ἐκκλησία συνέθεσε κατήχησιν ἀφωνον, σύμβολον, τὸ ὅποιον ἀπομένει εἰς ἡμᾶς νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν καὶ ἐρμηνεύσωμεν.

Εἶναι ἀληθές, διὰ τὴν γλωσσαν αὐτῆν δὲν ὠμήλησε μόνη ἡ Ἐκκλησία: τὴν ἐπαύγοιο τρῦθιάμβου αὐτῆς παρέλαβε πλεῖστα παρά τῆς ἀστικῆς τέχνης πολλάκις δὲ ἔξετενεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἐπιδρασίν της, καὶ ἐθάδισε πάντοτε παραλλήλως πρὸς αὐτήν ἴδιως ἐν Ανατολῇ. Παρέλαβε μάλιστα δλον τὸν πλοῦτον καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν προστατῶν της, οἱ εὐκτήριοι οἵκοι ἐξωμοιώθησαν πρὸς παλάτια καὶ τὸ πᾶν περιεβλήθη ἐπίσημον αἰγλήν. Ἐν τούτοις ἡ χριστιανικὴ τέχνη διέσωσε πολυπληθέστερα μνημεῖα καὶ κάλλιον συντηρούμενα ἔνεκα τῆς ἵερότητος αὐτῶν καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ ἐνλαβεῖας τῶν πιστῶν· ἔνεκα τούτου ἥδυνήθη νὰ ἐκμεταλλευτῇ ἔδαφος εὐρύτερον, ἀλλ' οὔτε ἀνεξάρτητος οὔτε κυριαρχος ἦτο κατ' οὐδένα δὲ λόγον δὲν δύναται ν' ἀπομονωθῇ τῆς ἀστικῆς τέχνης διὰς οὐδὲ ἡ θρησκεία τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Ἡ νέα αὐτὴ τέχνη, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἴδεαν μᾶλλον ἡ τὸ καλόν, ἐκφράζουσα ποτὲ μὲν τὴν ἴσχυν τὸν ἀρχοντος, ποτὲ δὲ τὴν βεβαιότητα τοῦ δόγματος διὰ τοῦ πλούτου τῆς ὕλης καὶ τῆς σεμνότητος τῶν συνθέσεων, ὑπῆρξε δημιούργημα κοινωνίας, ἡ δοιαί ἐμορφωθῆ ἐκ τῆς πολιτικῆς παλιγγενεσίας τῆς ἐλληνικῆς φυ-

λῆσ καὶ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, καὶ ἡ δοτία ηὐ-
έκθη μεγάλη μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, προσ-
δώσασα εἰς αὐτὸν τὸν ἕδιον αὐτῆς χαρακτῆρα
καὶ προσλαβοῦσα τάναπταλιν τὸν ἕδιάζοντα εἰς
ἔκεινον. Ή κοινωνία δὲ αὐτὴ περιεστρέφετο
πρῶτον μὲν κατὰ τὸν δ'. αἰῶνα περὶ τὰς μεγά-
λας πόλεις τοῦ μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν
'Αλεξάνδρειαν καὶ Ἀντιόχειαν, ἐπειτα δὲ κατὰ
τὸν ε'. αἰῶνα καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ σ'. περὶ
τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Υπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν ἔξεταξομένη, ἡ βυ-
ζαντινὴ τέχνη ἐκφρᾶσσε εὑρεῖαν τινὰ καὶ βα-
θεῖαν πνευματικὴν κίνησιν. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα
παρέλαβεν οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς Ρώμης, ἀλλὰ
μάλιστα ἐκ τῆς Περσίας τῶν Σασσανιδῶν καὶ
τῆς Μακεδονικῆς Ἀνατολῆς, αἱ δοτίαι εἶχον
συνεχίσει ἥ ἐπαναλάβει τὰς ἀρχαῖς τεχνικὰς
παραδόσεις των· ἐπὶ ἐδάφους δὲ παρθένου νέας
μεγαλουπόλεως μετεφύτευσε τὰς παραδόσεις
ταύτας διαμορφώσασα αὐτὰς εἰς ρυθμὸν και-
νοφανῆ. Ἐπειτα, μετὰ τὸν σ'. αἰῶνα, ηὔξησε
τὴν αἴγλην καὶ τὰ πλούτη αὐτῆς δι' ἀενάων
δαινεισμῶν παρὰ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, οἵτινες
εἶχον ἀποσπασθῆ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔνεκα τῆς
μονοφύσιτικῆς αἰρέσεως ἥ δπλισθῆ κατ' αὐτοῦ
διὰ τοῦ Ἰσλάμ· τέλος ἡκινοβόλησε πρὸς Ἀνα-
τολὰς καὶ Βορρᾶν ἐπὶ τοὺς Ἀρμενίους καὶ Γεωρ-
γιακούς, ὑποτελεῖς τοῦ Βυζαντίου, κυρίως δ' ἐπὶ
τοὺς ὄρθιοδόξους Σλάβους, τοὺς πνευματικούς
αὐτοῦ υἱούς.

Ἡ ἐπὶ τῆς Δύσεως ὅμως ἐπίδρασις τῆς βυ-
ζαντινῆς τέχνης ὑπῆρξε λίαν ἀπομεμαρυσμένη·
μετὰ τῶν ἐμπορικῶν ἀποικιῶν τῶν Σύρων εἰσε-
χώρησεν αὕτη ἀπὸ τοῦ ε'. αἰῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς
τῆς Ἀδριατικῆς, εἰς τὴν Ρώμην, τὴν μεσημβρι-
νήν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν κατόπιν δ' ἐπέ-
δρασεν ἐπὶ τῆς μικκυλογραφίας τῆς Ἰολανδι-
κῆς καὶ τῆς τῶν Καρολιδῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς
ρωμανικῆς τέχνης. Εἰς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἦτο τὸ διη-
νεκὲς στήριγμα τῆς ἐγχωρίου τέχνης, μέχρις ὅτου
ἥ μεγαλοφυῖα τοῦ Giotto διέκοψε τὴν συνο-
χήν. Ἡμερισθῆταν τινὲς τὴν δύναμιν καὶ ρο-
πὴν ταύτην τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἵσως ἔνεκα
τῆς ἀτελοῦς γνώσεως τῶν ποικίλων αὐτῆς καὶ
πλουσίων πόρων, πάντως ὅμως «τὸ βυζαντια-
κὸν ζήτημα» δεσπόζει τῆς ἴστορίας τῆς τέχνης
ἐν Εὐρώπῃ ἐπὶ δέκα σχεδὸν αἰώνας.

Οὐτως δὲ βυζαντινὴ τέχνη εἶναι ἀχώριστος
τῆς χριστιανικῆς, οὐχὶ ὡς ἀπλοῦς ζωτικὸς κλά-
δος, ἀλλ' ὡς ὁ γόνιμος ὄφιταλμός, ὁ δοτίος ἡλ-
λοιώσεων διλόκληρον τὴν ἀνθησιν. Ή παρατή-
ρησις αὐτὴ ὑποδεικνύει τὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου

ἥμῶν: τὸ Βυζάντιον παρέσχε τὸν πυρηνα, δ
οῦτοιος συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν τὰ συναφῆ
πρὸς ἄλληλα ἔργα ὅχι μόνον τοῦ πρωτογένους
χριστιανισμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν κοι-
νωνήτων, ἀλλὰ καὶ τῆς Περσίας τῶν Σασσανι-
δῶν, τῆς Μακεδονικῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Ἰσλάμ
καὶ τῆς Δύσεως, δὲ δοτίος προσήλωσε περὶ ἐν
κέντρον τὴν εὑρεῖαν κίνησιν τῆς τέχνης τὴν
σύγχρονον τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ περιέκλεισεν
εἰς τὰ σύμβολα καὶ τοὺς τύπους αὐτοῦ ἣν φαν-
τασίαν καὶ τὴν σκέψιν τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς τὸ παρὸν ἡ συλλογὴ μας ἀπέχει πολὺ¹
τοῦ νὰ ἐκπληρώνῃ τὸ εὐρὺν αὐτὸν πρόγραμμα·
τὰ συναφῆ ἔργα εἶναι ἀκόμη εὐάριθμα περὶ τὸν
βυζαντιακὸν πυρηνα, δοτὶς αὐτὸς ἥδη εἶναι ἀρ-
κετὰ συμπαγῆς. Ὅπως δὲ κάθε ἔργον, τὸ
δοτίον εὐτυχεῖ καὶ προκόπει, ἡ συλλογὴ μας
δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα προδιαγεγραμμένου σχε-
δίου, ἀλλ' εὐτυχοῦς συγκυρίας. Ὅτε πρὸ δώ-
δεκα ἐτῶν ἀπεστάλην εἰς Ἀθήνας, δὲ κ. Ὁμόλλ
μὲ παρῷρμησεν εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην, ὅπως
ἄλλοτε δὲ προκάτοχος αὐτοῦ κ. Dumont εἶχεν
ὑποκινήσει τὸ ἔργον τοῦ κ. Bayet συνεχισθὲν
κατόπιν ὑπὸ τοῦ κ. Diehl· ὑπέδειξε δὲ εἰς ἐμὲ
δὲ κ. Ὁμόλλ ὡς ἀντικείμενον τῶν πρώτων μου
ἔρευνῶν τὰ ὀραῖα ψηφοθετήματα τοῦ Δαφνίου,
ἐπειτα δὲ τὰς εἰκόνας τοῦ Μυστρᾶ, τάριστουρ-
γήματα ἔκεινα τὰ ἀνθήσαντα ἐν μέσῳ ἔργημάς
εἰς τὴν πόλιν τῶν Παλαιολόγων, ἡ δοτία αἰφνι-
δίως ἔξεκυψεν ἐκ τῶν ἀπορρωγῶν κλιτῶν τοῦ
Ταῦγετου. Τάριστουργήματα ταῦτα ἥσαν δλῶς
ἄγνωστα, καὶ δλοὶ ἐνόμικον, δτὶ οἱ σταυροφό-
ροι εἶχον ἀπομαράνει τὴν ἱκανά τῆς βυζαν-
τινῆς τέχνης, καθ' ὃν χρόνον τούναντίον μακρὰν
τῆς αὐλῆς καὶ τῶν μεγαλείων ἀνεγεννᾶτο ἡ
πρὸς τὸ καλὸν λατρεία τῆς ἐλληνικῆς μεγαλο-
φυΐας. Ὁ κ. H. Eustache, ἀρχιτέκτων εἰς τὴν
Villa Médicis τῆς Ρώμης, ἥλθεν εἰς τὴν Ἐλ-
λάδα προσκλήθεις ὑπὸ τοῦ κ. Ὁμόλλ, ἔτερος
καλλιτέχνης ἐστάλη ἐκ Παρισίων ὑπὸ τῆς διευ-
θύνσεως τῶν Καλῶν Τεχνῶν, οἵτινες ἀντέ-
γραψαν καὶ ἐσχεδίασαν τάριστα τῶν μνημείων
τοῦ Μυστρᾶ, ἔξετέλεσαν δὲ παντοῖα σχεδιο-
γραφήματα, καὶ πάντα ταῦτα ἐκτεθέντα εἰς ἐκ-
θέσεις καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν,
παρηγάγον βαθυτάτην αἰσθησιν. Τότε φίλος τις,
καλλιτέχνης καὶ αὐτός, μοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν
νὰ συγκεντρώσω περὶ τὰ ἔργα ταῦτα βυζαν-
τιακὴν συλλογήν.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐπρόκοψε γρήγορα. Εἰς τὸ

Ὑπουργεῖον, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγρα-
φῶν, εἰς τὴν Σορβόνην, οἱ διδάσκαλοι μον κ. κ.
Bayet, Homolle, Schlumberger καὶ Lavisse ὑπεστήριξαν τὸ σχέδιον διὰ τῆς θεομής
συμπαθείας των καὶ τοῦ μεγάλου των ἀξιώ-
ματος. Ἀπεφασίσθη δὲ κατ' ἀρχὴν ἡ δημιουρ-
γία βυζαντινοῦ μουσείου. Ἄλλ' ἐπρεπε ν' αὐ-
τὴν ἥ πρώτη βάσις· ἡ διεύθυνσις τῶν Κα-
λῶν Τεχνῶν καὶ ἡ Ἀκαδημία μοῦ ἔδωκαν νέον
συνεργάτην, ζωγράφον, δὲ δοτίος ἐπὶ ἐξ σχεδὸν
μηνάς συνειργάσθη μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ "Ἀγίου" Ὁ-
ρος, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὸ Δαφνὶ καὶ
τέλος μὲ τὴν πολύτιμον βοήθειαν τοῦ κ. Πέτρου
Ρούμβου εἰς τὸν Μυστρᾶν δὲ καὶ κ. J. Laurent,
περιήγηθεις τὴν Πελοπόννησον, ἔφερεν
ἔξ αὐτῆς, μάλιστα ἐκ Ναυτλίου καὶ Μονεμβα-
σίας, χαριέστατ· ἀντίγραφα, ἔχων καὶ αὐτὸς
καλλιτέχνην ὡς συνοδόν. Τοιουτούρπως κατέ-
στημεν ἀρκετὰ πλούσιοι, ὡςτε ν' ἀξιωθῶμεν
ἐν τῇ Ἐκδήσει τοῦ 1900 χρυσοῦ βραβείου καὶ
ἐπειτα μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἐκδήσεως νὰ ἰδωμεν
πραγματοποιουμένας τὰς ἐλπίδας μας. Ἡ Σχολὴ
τῶν Ἀνωτάτων Σπουδῶν ἥνοιξε τὰς θύρας
παραλλαγὰς τοῦ βυζαντιακοῦ χρυσοῦ, δχι μό-
νον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικήν, διότι ἡ κιονοστοι-
χία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης
ενδίσκεται εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-

νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-

νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-
νουαρίου 1901, σημείωμα τοῦ Bulletin εριτ-
ηματος προσαρτηθεῖσα εἰς τὸ φροντιστήριον μου
περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ χριστιανισμοῦ τὴν 5 Ἰα-

Τὸν δέ τις καὶ ιδίων αἰώνα ἡ Ὀρθοδοξία θριαμβεύουσα κόσμει διὰ γραφίδος εὐπετοῦς καὶ ζωηρᾶς, μὲ πολλὴν φυσικότητα καὶ ζωήν, τὰ ἴστορημένα χειρόγραφα καὶ ίδιως τὰ πολυτελέστατα ψαλτήρια, τὰ γραφέντα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας καὶ παρέχοντα μίμησιν ἀλεξανδρινῶν εἰδύλλιων (ψαλτήριον Χλουδώφ, τὸ περίφημον ψαλτήριον τῶν Παυσίων, ἀντίγραφα αὐτῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει). Κατὰ δὲ τὰ τέλη τῆς Ια΄ ἔκατον ταετηρίδος τὰ ψηφιδωτὰ τῶν Σερρῶν καὶ τοῦ Δαφνίου, οἱ Προφῆται τῆς Φλωρεντίας, δὲ Εσταυρωμένος τοῦ Βατοπεδίου, μικρὰ εἰκὼν μετὰ λεπτοτάτης καὶ ζωηροτάτης μουσειώσεως, ἀληθὲς ἀγλαΐσμα τῆς συλλογῆς ἡμῶν, διακρίνονται διὰ τὴν ἐπιμελῆ κομψότητα, δόλιον ψυχράν, καὶ τὴν πολλάκις ἐπιτυχῆ ἐκζήτησιν κινήσεως καὶ χρωματισμοῦ. 'Αλλ' ίδιως «ἡ Βυζαντινὴ Ἀναγέννησις» εἶναι δὲ πλοῦτος καὶ ἡ πρωτοτυπία τῆς ἡμετέρας συλλογῆς. Τὸν ιδ. αἰώνα ἐν Μυστρᾷ ἡ βυζαντινὴ τέχνη ἀνακτᾶ τὴν δύναμιν τῶν εἰκόνων τῆς Ραβέννας, ἐπίσημον τινὰ σεμνότητα ἐκκλησιαστικῶν πομπῶν, διάταξιν γραφικὴν καὶ ἔντεχνον πραγματεύεται τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ εἰς συνθέσεις ἀπλουστάτας, νηφαλίου χρωματισμοῦ καὶ ἐκφραστικωτάτου σχεδίου χειρὸς ἀσφαλῆς καὶ τολμηρὰ διαγράφει ζωγραφήματα κλασικῆς εὐγενείας, δῆπος τὸν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ δρόου Θαρβώρῳ ἢ τοὺς ἀγγέλους, οἵ διοιοι φέρουν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ δίδει ζωὴν καὶ ζάριν ἀλεξανδρινήν ἐπὶ τῶν αὐτῶν τοίχων εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς Παρθένου καὶ τοῦ Χριστοῦ: στάσεις καὶ σχήματα ἴδιωτικά, ποιμένες κληματοστεφεῖς, δρχηστρίδες, παιδίων παίγνια. Εἰς τὸ 'Αγιον Ὁρος, τὴν ιε΄, ἔκατον ταετηρίδα, ἡ ίδια σχολὴ ἐνασμενίζεται εἰς τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ σεμνῆς εὐκολίας καὶ φαιδρᾶς γραφικότητος, ὡς διὰ νὰ ἐνώσῃ, ἐν τελευταίᾳ τινὶ ἀνθήσει, τὰς διαφορετικὰς ἀρετὰς τῶν δύο μεγάλων ἐποχῶν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης.

Μετά τὰ σχέδια καὶ τὰς ὑδατογραφίας ἥλθεν ἡ σειρὰ τῶν χαλκογραφιῶν. Ὁ π. Th. Grif ἐδώρησεν εἰς τὸ μουσεῖον 24 ἥλιογραφίας τῶν περιφύμων εἰκόνων τοῦ Φαγιούμ, πρώτα ὑποδείγματα βυζαντινῆς εἰκονογραφίας δὲ κ. Bayet καὶ ἔγω προσεθέσαμεν ὅλας τὰς ἀγιογραφικὰς εἰκόνας, τὰς δποίας εἴχομεν συλλέξει εἰς τὸ Ἀγιον· Ὁρος καὶ τὴν Ρωσίαν.

Ἐπὶ τοῦ βάθους τῶν προθηκῶν μας, αἱ δὲ ποιαὶ εἰναι ἐπεστρωμέναι μὲ ἀποτυπόματα ἐπιγραφῶν καὶ ἀναγλύφων, διαφαίνονται αἱ λεπτοὶ ἀποχρόσεις γυψίνων διμοιωμάτων παρι-

στανόντων πλέον τῶν 400 ἑγκολπίων καὶ περὶ τὰ 60 χαλκουργήματα καὶ ἐλεφαντουργήματα. Τὰ πολύτιμα ταῦτα κειμήλια, ἐδωρήθησαν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ κ. Bayet, τοῦ κ. Schlumberger, μάλιστα δὲ τῆς κομήσσης κ. de Béarn, ἣ ὅποια ὡς διὰ μαγικῆς φάβδου ἐστόλισε τὰς προθήκας τοῦ μουσείου μὲν ὀφραίότατα ἀποτυπώματα, μεταξὺ τῶν ὅποιών διακρίνονται τὸ δίπτυχον τῶν Συμμάχων, ὁ ἄγγελος τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου καὶ κομψόταται πυξίδες, ἐπὶ τῶν ὅποιών παῖζουν θηριοδαμασταὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ ἥρωες τῆς μυθολογίας.

Ἡ Συλλογή μας, παρέχουσα τὸ θέλγητρον
μικροῦ μουσείου, εἶναι συγχρόνως καὶ πολύτι-
μον βοήθημα διὰ τὰς βυζαντιακὰς ἐφεύνας. Βι-
βλία, διατοιβαῖ λίαν φιλοφρόνως ἀποστελλό-
μεναι, μάλιστα δὲ 4500 φωτογραφίαι ἀναδει-
κνύνουσι τὰ μαθήματά μας ἀληθὲς φροντιστή-
ριον. Καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔνη γενναιοδωρία ἡσφάλισε
τὴν ἐπιτυχίαν. Αἱ ἡμίσεις τῶν φωτογραφῶν
τούτων, 2400, ἀπεκτήθησαν διὰ δωρεῶν ἡ ἀν-
ταλλαγῶν. Καὶ πρώτη πάντων ἡ Ὁρθόδοξος
ἀντοχοφατορικὴ παλαιστινὴ Ἐταιρία προσέ-
φερε πλουσιώτατον δῶρον, ὅλας τὰς χριστιανι-
κὰς αὐτῆς σειρὰς φωτογραφῶν καὶ οὕτω κα-
ηγορήθησαν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τὰ
εὐκάρπατα τῆς Παλαιστίνης, τῆς κεντρικῆς Συ-
ρίας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν
καὶ τῶν μικκολογραφῶν τῆς Ἀνατολῆς (Ἰε-
ρουσαλήμ καὶ Σμύρνης). Ἐπειτα δὲ στρατηγὸς
de Beylié ἀνέλαβε τὴν Ραβένναν καὶ τὸ Ἀ-
πάλασθον (Spalato), δὲ κ. Schlumberger τὰ
ηφοθετήματα τῆς Βενετίας καὶ Σικελίας δι'
ενταλλαγῆς ἀπεκτήσαμεν τὸ λεύκωμα τοῦ Ἀ-
ίονος Ὁροντος τοῦ κ. Κονδακώφ, δὲ κ. Laurent
νεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς τὰς ἀνεκδότους φωτογρα-
φίας του τῆς Αἴγυπτου, Ἐλλάδος καὶ τῆς Χερ-
ονήσου τοῦ Λίμου, ἐγὼ δὲ ἐδώρησα τὰς φω-
τογραφίας τῆς Ιταλικῆς μονῆς Saero Speco
αὶ Τραπεζοῦντος, τὰς δόποιας εἶχον ἀγοράσει

ατά τὰ ταξίδια μου. Τέλος δὲ καὶ Schlumberger μοῦ ἐπροξένησεν ἡδονὴν ἀπροσδόκητον λουτίσας τὸ μουσεῖον μὲ τὰς φωτογραφίας, ἵ δποιαὶ ἔχορσιμευσαν εἰς εἰκονογράφησιν τῆς ποπούιας αὐτοῦ, ἀνερχομένας εἰς 140, καὶ καθ' οὐκληρίαν ἐτοίμους νὰ παρελάσουν ὑπὸ τὰ δημata τῶν ἀκροατῶν μου.

Τὸ σπουδαιότατον ὅλων εἶναι ὅτι τὸ ἡμισύ
ἡ φωτογραφιῶν τούτων ἀνήκει εἰς ἴδιας μας
φωτογραφικὰς πλάκας, αὗτινες εἶναι οὕτω πα-

εσκευασμέναι, ὥστε δυνάμεθα νὰ παρέχωμεν εἰς πάντα αἰτοῦντα ἀντίτυπα τῶν φωτογραφῶν· οὗτο, τὸ μουσεῖον μας καθίσταται ἀληθὲς δργανον ἐπιστήμης. Αἱ πλεῖσται φωτογραφικαὶ πλάκες προέρχονται ἐκ τῆς διαμονῆς μου εἰς Ἀθήνας καὶ τῶν ἀποστολῶν, αἵτινες ἡκολούθησαν αὐτήν. Οἱ ἀρχαιολόγοι, ὅστις ἀνασκάπτει παρθένον ἔδαφος, ὁφείλει αὐτὸς ὁ Ἰδιος νὰ κοπιᾶῃ συλλέγων εἰκόνας τῶν σπουδαζούμενων μνημείων, αἱ δὲ ἄρισται τῶν μονογραφῶν παρασκευάζονται ἐν τῷ σκοτεινῷ φωτογραφικῷ θαλάμῳ. Τὸ συλλεγόμενον ὑλικὸν πληθυντεῖται κατὰ μικρόν, διότι κατὰ τὰ ταξίδια ἐνίστε ἐκ περιεργείας καὶ συνηθείας φωτογραφεῖ τις ἀντικείμενα παντοῖα ἔπειτα δὲ κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς διαλογῆς τοῦ ὑλικοῦ καὶ ἔνεκα τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν ἀρχαιολογούντων, ἀναγκάζεται τις πολλὴν νὰ παραλείπῃ καὶ νὰ περιορίζῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πρὸς ἔκδοσιν παντὸς ἀνεκδότου. Τὸ φωτογραφικὸν ἀντίτυπον, ἀκριβέστατα κατατεταγμένον, εἶναι πολὺ πρακτικὸν ἐκεῖ δόπου αἱ πηγαὶ εἶναι πολυάριθμοι καὶ ἡ ἐκλογὴ περιωρισμένη συγχρόνως ἡ εύκολία τῆς μετακινήσεως ἀναδεικνύει τὴν φωτογραφίαν καταλληλοτέραν διάτινας μελέτας ἢ τὸ βιβλίον, ἡ δὲ ἀκρίβεια καὶ λεπτομέρεια αὐτῆς εἶναι ἀναγκαῖα διὰ πᾶσαν νέαν ἀναδημοσίευσην καὶ ἀναδεικνύουσην αὐτὴν ἀληθὲς πρωτότυπον ἀρχείου.

Οὗτῳ κατέταξα καὶ ἔφερα εἰς φῶς τὸ ἀρχεῖον τῶν ἀποστολῶν μου· συγχρόνως δημοσιεύω τὸ Δαφνίον, ὅπερ ἥδη ἔξετυπώθη, τὸ Παρεντίον, ὅπερ τυποῦται, τὸν Μυστρᾶν καὶ Σκυλίτσην, οἵτινες θ' ἀκολουθήσωσι πολὺ ταχέως, ἐλπίζω, καὶ μὲ τὴν σειράν των τὰς ἄλλας μονῶν συλλογάς παρέχω μάλιστα τὰ πρῶτα στοιχεῖα Συντάγματος ἴστοριῶν χειρογράφων. Ἀλλ' ή ἐργασία ἐνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου εἶναι περιωρισμένη, τὰ δὲ ἐργα τὰ ἔχοντα ζωὴν εὐνοδοῦνται διὰ κοινῆς συμπροσέεως· ή ἀκριβῆς ἀναγραφὴ τῆς προελεύσεως ἑκάστης φωτογραφικῆς πλακὸς καὶ τοῦ δωρητοῦ αὐτῆς προσείλ-

σεν τὴδη πολυτίμους συνεργασίας, διότι ἔκα-
τος δωρητής κατέχει τὴν προτεραιότητα καὶ
τὸ προνόμιον τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας,
αντὸς ζητοῦντος ἀντίτιπον τῆς φωτογραφίας
ποχρεωμένου ν' ἀναφέρῃ ἐπακριβῶς εἰς τὰς
αραπομάτας του τὸν δωρητὴν μετὰ τῆς Συλ-
λογῆς, καὶ ν' ἀπέχῃ πάσης ἀναδημοσιεύσεως
της ἀδείας αὐτοῦ. Οὕτω διὰ τοῦ σεβασμοῦ
ὑπέρ της πνευματικῆς ἰδιοκτησίας θ' αὐξῆθη
πολιχέως ἡ συλλογή μας, καὶ θὰ καρῷ πᾶς τις
τοὺς φρίσκους παρ' ἡμῖν τὸ δραῖον λεύκωμα τοῦ
φρουρᾶς Σινᾶ, τὸ δποῖον μᾶς ἔδωκεν ὁ κ. Κον-
τικώφ ν' ἀναπαραγάγωμεν, καὶ τοῦ δποίου ὑ-
πόχούσι μόνον δύο ἢ τρία ἀντίτιπα. Αἱ πο-
λιχρόιδμοι φωτογραφικαὶ πλάκες, τὰς δποίας
πρώησεν εἰς ἡμᾶς δ. κ. Bertaux ἐκ τῆς με-
γιστρινῆς Ἰταλίας ἀναδεικνύουν τὴν Συλλογὴν
καὶ κέντρον, δπερ θὰ ἐλκύσῃ περὶ ἐαυτὸν τὰ
παραγα τῶν γαλλικῶν ἀπόστολῶν, τὰ δποῖα καθ'
ονδήποτε τρόπον ἀναφέρονται εἰς τὴν χρι-
στιανικὴν καὶ βιζαντινὴν τέχνην¹. Θὰ προσκύψῃ
τοπὸν ταχέως καὶ θ' αὐξῆσῃ ἀφοῦ αἱ φίλαι
της ὑπερέβησαν ἡδη τὸ ὑπ' ἐμοῦ καλλιεργηθὲν
παραφος καὶ ἀντλοῦνται ζωὴν ἐκ τῆς ἐλευθερίας
φωτοβουλίας καὶ συνεργασίας ὅλων.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἔργον μας. «Οσοι θὰ ἐκ-
αίσωσιν αὐτό, δίκαιοι εἶναι μεθ' ἡμῶν νὰ
χαριστήσωσι μὲ βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην ὅ-
υς τοὺς προστάτας καὶ φίλους, οἱ δποῖοι
ετεστήριξαν αὐτό, πρώτιστα δὲ τὴν Σχολὴν τῶν
υθνῶν, τὴν πρωτοστατήσασαν εἰς τὸ ἔργον
καὶ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, τῆς δποίας τόσον
υκὺ εἶναι τὸ μέλι».

ГАВРІНА МІЛЛЕ

⁴ Δημιοւσεύω τὸν κατάλογον τῶν φωτογραφικῶν
ἀκῶν μας (*Gabriel Millet, La collection chré-
tienne et byzantine des Hautes Études*, Paris
03) - δύναται τις νὰ προμηθευθῇ ἀντίτυπα ἀπενθυ-
μενος πρός τὸν κ. *Gabriel Millet*, maître de con-
ferences à l'École des Hautes Études, à la Sor-
bonne, Paris). Παρακαλῶ δὲ πάντα κοτέχοντα φω-
τογραφικάς πλάκας σχετιζομένας μὲ τὴν τέχνην τὴν
ιστιανικήν καὶ βυζαντινήν νὰ μᾶς ἐμπιστευθῶσιν αὐ-
τοῖς πρὸς κατάταξιν εἰς τὴν Συλλογὴν.

ΜΟΣΧΟΥ

ΕΡΩΣ ΔΡΑΠΕΤΗΣ

Ἡ Ἀφροδίτη ἐγύρενε τὸν Ἔρωτα τὸ γυνό της:

Ὅποιος εἶδε τὸν Ἔρωτα, τί στράτες νὰ βαστᾷ —
 Εἶνε δικός μου ὁ χασιμὸς — καὶ μοῦ τὸ πῆ, θὰ πάρῃ
 Τῆς Ἀφροδίτης τὸ φῖλὸν βρετίκι τὸν μπροστά,
 Κιǎν τονε φέρης, — κάνομε καλὰ ἐμεῖς, παλλικάρι!
 Παιδί εἶναι καλοσήμαδο· σὲ δέκα θὰ φανῆ.
 Τὸ χρῶμα τον ὅχι κάτασπρο, μόνο σὰ φλόγα μοιάζει·
 Τὰ μάτια τον εἶναι λαμπερά, γλυκοῦλλα εἰν' ἡ φωνή,
 Γιατὶ ἄλλα συλλογίζεται καὶ λόγια ἄλλα ἀραδιάζει.
 Σὰ μέλι εἰν' ἡ φωνοῦλλα τον, κιδ νοῦς τον σὰ χολή·
 Ψεύτικο, κατεργάρικο παιδί, ποῦ ἀγριοδείχγει.
 Ξετοίπωτο ἔχει μέτωπο, κεφάλι ὅλο μαλλί.
 Μικρά εἶναι τὰ χεράκια τον, μὰ πέρα πέρα ωίχνει,
 Ρίχνει καὶ μὲς τὴν κόλασι, στὸν Ἄδη τὸ βαθόν!
 Γυμνὸ ἔχει σῶμα, μόνο νοῦς πολλὰ κρυψό καὶ πλάνο
 Καὶ πότ' ἐδῶ, καὶ πότ' ἐκεῖ πετᾶ σὰν τὸ στρονθί,
 Σ' ἀντρες, γυναικες κάθεται στὰ σπλάχνα τονς ἀπάνω.
 Τόξο κρατεῖ μικρούτσικο μὲ βέλος ὀμπροστά,
 Τόσο δὰ βέλος — μόν αὐτὸ στὸν οὐρανὸ καρφώνει.
 Χρυσῆ εἰν' ἡ φραετροῦλλα τον, μὰ μέσα ἔχει κλειστὰ
 Κεῖνα τὰ πικροκάλαμα, δπον κ' ἐμὲ πληγώνει.
 "Ολα τον τοῦτα εἶναι κακά· μ' ἀπ' ὅλα πιὸ κακή
 Εἰν' ἡ μικρὴ λαμπάδα τον, ποῦ καὶ τὸν Ἡλιο καίει.
 "Αν τὸν τζακώσης, δέσε τον ἀλύπητ' ἀπ' ἐκεῖ
 Κιǎμ' ἀρχινήσῃ κλάματα, μὴν τὸν ἀκοῦς, ἀς κλαίῃ!
 Κιǎμα γελᾶ, ἐσὺ τραύνα τον· κιǎμα φιλιὰ ἀρχινᾶ,
 Φεῦγ', ἔχει χείλια πύρινα, φιλιὰ φαρμακεμένα·
 Κιǎμα σοῦ πῆ «τὰ ὅπλα μου σοῦ τὰ χαρίζω, νά»,
 Μὴ γγίξῃς δῶρα πλανερά, μὲς τὴ φωτιὰ βαμμένα!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΒΡΑΔΥΝΗ ΛΥΠΗ

Πεδαίν' ἡ μέρα στὸ βουνό.
 Τὰ πεῦκα 'σ τάπρογιάλι
 σιγὰ σιγ' ἀπ' τὸν βραδυνὸν
 θαμπώνον τὸκιο πάλι.

Καὶ μονομονρίζει μοναχὴ
 σὰν νὰ παραμιλάῃ
 τὸν ἔρημον δάσους ἡ ψυχὴ^η
 στὸ ρέμα ποῦ κνλάει.

Ο ἥλιος πάντα κατιτὶ^η
 μοῦ τάζει μόλις ἔβγη,
 κ' εἰν' ὥρα τον, ὠῖμεν', αὐτὴ^η
 ποῦ τὸ ξεχνᾶ καὶ φεύγει.

Τὴν ἄρμη ἀκούω τοῦ γιαλοῦ
 ποῦ στάζει ἀπὸ τὸν βράχο
 σὰν δάκρου πένθονς σιωπηλοῦ...
 'Αγάπη μου, τί νάχω ! !

Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΛΙΝΟΥ

ΟΤΑΝ ΣΒΥΝΟΥΝ ΤΑ ΞΥΛΑ . . .

Ο ταν σβύνουν τὰ ξύλα στὴ θερμάστρα...
 Εἶναι ἡ ὥρα ποῦ ξυπνοῦν κάποια λησμονημένα καὶ νεκρὰ πρόσωπα, νεκρὰ ἀπὸ πολὺν καιρό, ἡ ὥρα ποῦ ξυπνοῦν κάποια λόγια καὶ δνόματα κοιμισμένα, ἡ ὥρα ποῦ στὰ χλωμὰ καὶ ζαρωμένα πρόσωπα ξανανθίζουν χάδια καὶ φιλιὰ μαραμένα.

"Οταν σβύνουν τὰ ξύλα . . .

Εἶναι ἡ ὥρα, ποῦ δνειρεύεται κανένας ἀπέραντες, εὐγενικὲς σάλες, μὲ τοίχους σκεπασμένους ἀπὸ παλιὲς προσωπογραφίες, μὲ παρκέτα κερωμένα καὶ γυαλιστερά σὰν καθρέφτες, μ' ἐπιπλα χρυσωμένα, στρωτὰ μὲ μετάξι καὶ κεντήματα, σάλες φωτισμένες μὲ χλιιδές κεριά.

"Οταν σβύνουν τὰ ξύλα . . .

'Ονειρεύεται κανένας εὐγενικὲς κι' ἀργοκίνητες μορφές γυναικῶν, μέσα σὲ παχειὰ κύματα ἀπὸ δαντέλες καὶ μεταξωτά, μὲ μαλλιὰ πουδραρισμένα, μὲ κάτασπρα πρόσωπα καὶ χιονόλευκες πλάτες, σπαρμένες μὲ ψεύτικες ἐληές, ἀπὸ

μεταξωτὸ ταφετά. 'Ονειρεύεται κανένας ἵπποτες εὐλύγιστους κ' εὐγενικούς, μὲ περούκες καὶ μεταξωτὲς κάλτσες, μὲ γοβάκια ἀπὸ λουστρίνι, στολισμένα ἀπὸ μεγάλους ἀσημένιους φιόγκους, μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι ἀκουμπισμένο στὴ λαβὴ τοῦ ξίφους.

"Οταν σβύνουν τὰ ξύλα . . .

Μπροστὰ στὴ φωτιὰ ποῦ πεθαίνει, κάποια πόδια ἀρρωστημένα κι' ἀδύνατα, κάποια πόδια γεροντικὰ κουνιοῦνται, σᾶν νὰ κρατοῦν τὸν ἥχο κάποιας ἀνήκουστης μουσικῆς, μιᾶς μουσικῆς σιγαλῆς καὶ λιγοθυμισμένης, σᾶν βῆμα μενούντου.

"Οταν σβύνουν τὰ ξύλα . . .

Ξυπνοῦν οἱ νεκρὲς καὶ λησμονημέναις μορφαῖς, ξυπνοῦν τὰ λόγια καὶ τὰ δνόματα τὰ ξεχασμένα, καὶ στὰ χλωμὰ καὶ ζαρωμένα μάγουλα, ἀνάμεσα στὰ δάκρυα ποῦ σιγοτρέχουν, ξανανθίζουν τὰ φιλιὰ καὶ τὰ χάδια τὰ μαραμένα.

"Οταν σβύνουν τὰ ξύλα στὴ θερμάστρα . . .

[Μετάφρ. ΙΙ. Νβ.] Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ ΜΙΑΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

Σ πανίως ἐπέτιχεν ἔρευνα, δοσον ἡ τελευταία στοιακοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ ἐσκέφθη νὰ ἐρωτήσῃ κυρίως καθηγητὰς καὶ πολιτευομένους ἀφ' Ἑνὸς δηλαδὴ τοὺς ἐκπαιδευτικούς, οἱ δποῖοι θὰ ἐκαλοῦντο κ' ἐπισήμως νὰ ἐκφράσουν μίαν γνώμην σοφήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς προϊσταμένους τῶν κοινῶν, οἱ δποῖοι θὰ ἥδυναντο ἵσως ν' ἀποφασίσουν ποτὲ μεταξὺ τῶν σοφῶν γνώμων, νὰ ἐπικυρώσουν διὰ τῆς ψήφου των ἐν τῇ Βουλῇ, ἡ καὶ νὰ ἐφαρμόσουν ὡς Ὑπουργοὶ τὴν σοφωτέραν.

Ἐννοεῖται, δτι οὔτε ὅλοι οἱ ἐκπαιδευτικοί, οὔτε ὅλοι οἱ πολιτευταὶ ἡρωτήθησαν. Ἡ ἀποστολὴ τῆς ἐγκυκλίου ἔγινε κατ' ἐκλογήν. Ἀλλ' οἱ περισσότεροι τῶν ἐρωτηθέντων ἔσπευσαν νἀπαντῆσουν εἰς τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ «Παναθηναϊα» ηὐτύχησαν νὰ δημοσιεύσουν 15 γνώμας περὶ «Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου» ὑπογεγραμμένας μὲ τὰ γνωστότερα καὶ σημαντικότερα τῶν παρ' ἡμῖν δνόματα. Κ' ἐκεῖνοι ἀκόμη, οἱ δποῖοι σπανιώτατα γράφουν ἡ δίδουν συνεντεύξεις, δὲν ἀδίστασιν νὰ διατυπώσουν τὴν γνώμην των. Κ' ἐνῷ παραδείγματος χάριν, δ μὲν κ. Ἀγγελος Βλάχος, δ προθυμότατα συνήθως ἀλιαντῶν εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἔγραψεν δτι εἶνε ἀπροετοίμαστος καὶ δὲν εὑκαιρεῖ νὰ προετοίμασθη, δ δὲ κ. Γ. Μιστριώτης, δ περὶ παντὸς ἐπιστητοῦ εὐχαριστώς τὰς διατριβὰς ποιούμενος, ἥρονήθη διὰ τὸν ἴδιον περίπου λόγον νὰ ἐκφράσῃ γνώμην, — εἰδομεν εξαφνά εἰς τὴν Ἐρευναν τὸν κ. Λ. Δεληγεώργην, τὸν συνήθως τόσον διλγόλογον κ' ἐπιφυλακτικόν! Ἀκριβῶς, δ προθυμία τῶν ἀπροθυμοτέρων εἰς φλυαρίας ἀποδεικνύει πόσον τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα θεωρεῖται παρ' ἡμῖν σπουδαῖον, δ δ' ἐπιτυχία τῆς Ἐρεύνης ἔγκειται εἰς τὸ δτι ἔξηρεύνησε καὶ στρώματα μᾶλλον ἀνεξερεύνητα...

Οσον ἀφορᾶ τὸ πρᾶγμα, δλοι σχεδὸν οἱ ἀπαντήσαντες εὑρέθησαν σύμφωνοι δτι πρόκειται μᾶλλον περὶ δνέρον. Εἶνε ζήτημα, εἴπον, καὶ ἀν ὑπάρχουν ἀκόμη αὐτὰ τὰ χρήματα: εἶνε ζήτημα ἀν θὰ δοθοῦν ποτὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶνε ζήτημα ἀκόμη, ἀν δικαιωματικὴ ψήφος τῆς ρωσικῆς Κυβερνήσεως θὰ ἐπέτρεπε τὴν χρησιμοποίησίν των πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. «Ωστε δ' ἥδρυσις δευτέρου Πανεπιστημίου διὰ τοῦ κληροδοτήματος Δομπόλη,

δὲν φαίνεται οὔτε πολὺ προσεχῆς οὔτε πολὺ βεβαία.

Ἄδιάφορον. Καμμία δυσκολίᾳ δὲν ἐμποδίζει τὴν ὑπόθεσιν. Οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν Ἐρευναν τῶν «Παναθηναϊών» ὑπέμεσαν δτι τὰ χρήματα ὑπάρχουν, δτι ενδίσκονται ἥδη εἰς τὰς χεῖρας μας, καὶ δτι εἰμποροῦμεν νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν ὅπως θέλομεν. Καὶ διὰ ἀγαθὴν αὐτὴν ὑπόθεσις ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμὴ διὰ νὰ διατυπώσῃ ἐκαστος τὴν ἀτομικὴν του γνώμην περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως.

Εἰνε πολὺ χαρακτηριστικόν, καὶ ἀξιοσημείωτον, καὶ διδακτικόν, καὶ εὐελπικόν, ἀν δέλετε, δτι οἱ πλεῖστοι τῶν διατρεπῶν αὐτῶν ἐπιστημόνων καὶ πολιτευτῶν, θεωροῦν τὴν ἐπιστημονικὴν μας ἐκπαίδευσιν πολὺ θεωρητικὴν καὶ ἀρκετὰ ἀνωφελή. Καὶ διὰ τὸν ὑποθετικὸν χορημάτων τοῦ Δομπόλη θὰ ηὔχοντο νὰ ἰδρυθη Σχολὴ ἀνωτέρα, διλγάτερον κλασσική, περισσότερον πρακτική, ἔχουσα μεγαλειτέρων σχέσιν μὲ τὴν ἐφαρμόγην παρὰ μὲ τὴν θεωρίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, μίαν φοράν κ' ἔναν καιρόν, δλοι ἔχητούσαν γράμματα. Ίδον δτι σημερον ζητοῦν πράγματα. Πόσον ἥλλαξεν ἡ ἐποχή, αἱ ἰδέαι, αἱ σκέψεις, αἱ βλέψεις, τὰ ἴδιανικά! Νὰ προτιμῶμεν τὸν ἡλεκτρισμὸν ἀπὸ τὰς δημητριούδας τοῦ Θουκυδίδου, — νὰ προτιμῶμεν τὴν μηχανικὴν ἀπὸ τὰς νεαρὰς τοῦ Ιουστινιανοῦ! Άλλ' ἐπρεπε νὰ μᾶς κατακλύσῃ τὸ πλῆθος τῶν ἀγραμμάτων φιλολόγων, τῶν ἀστοιχειώτων δικηγόρων, τῶν θεωρητικῶν ἱατῶν, τῶν ἀνορθογράφων θεσυθρῶν μὲ τὰ πρόσοντα, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ἐπιτέλους δτι διὰ τὴν Ἐκπαίδευσί μας, ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχοι τῆς ἀνωτάτης, χωλαίνει, διὰ νὰ ὑποπτευθῶμεν δτι στηρίζεται ἐπὶ βάσεως ἵσως σαιδρᾶς, ὡς ἐν τῆς πολυκαιρίας, — διὰ νάρχισσωμεν νὰ σκεπτόμεδα δτι πρέπει νὰ μεταβληθῇ δλίγον, νὰ νεωτερίσῃ, νὰ ἐκτολιτισθῇ.

Καὶ σημειώσατε, δτι οἱ ἀπαντήσαντες εἰς τὴν Ἐρευναν τῶν «Παναθηναϊών» δὲν εἶνε οἱ νέοι οἱ οηξικέλευθοι κ' ἐπαναστατικοί. Δὲν εἶνε οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ρουσπούλου: δὲν εἶνε οἱ ἰδρυταὶ τῆς «Ἐθνικῆς Γλώσσης»: δὲν εἶνε οὔτε οἱ συντάκται τοῦ «Ἀκρίτου» καὶ τοῦ «Νουμά». Εἶνε ἀνθρωποι γηράσαντες καὶ ἀνατραφέντες μὲ τὸ παλαιὸν ἀμαρτωλὸν καθεστώς, συνειθισμένοι παιδιόθεν νὰ

ΔΔΣΩ — ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ Κ. ΠΑΡΘΕΝΗ

φέροντα τὰ πάντα εἰς τὸν αὐτὸν παρανομαστὴν τῆς Ἑλληνοπρεπείας καὶ τῆς ἐλληνικούρας. Ἡ θεωρία, δ κλασσικός, δ λατρεία τῶν μαρμάρων, τῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων δσοὶ ἀριθμοῦν μερικοὺς αἰῶνας, δυσπιστία πρὸς κάθε νεώτερον καὶ ἀνατρεπτικόν, κατήντησε δ' αὐτοὺς ἔμφυτον, ἀνάγκη τῆς ζωῆς, — τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς, οἴλαν ἐδημιούργησαν αὐτὴν τὰ γυμνάσια καὶ τὸ πανεπιστήμιον μας, δημοσιότητα τοῦ Δομπόλη, τὸ δποῖον εἰμπορεῖ καὶ νὰ μὴ περιέλθῃ ποτὲ εἰς χεῖρας μας, διὰ νὰ ἐφαρμόσωμεν μίαν ιδέαν, διὰ νὰ πραγματοποιήσωμεν καινοτομίαν, τὴν δποίαν μᾶς ἐπιβάλλει δημόσιη; Καὶ ἀν χρείαζεται πρακτική ἐκπαίδευσις διὰ τὸ Κράτος μας, εἶνε τάχα ἀνάγκη νὰ ἰδρυθοῦν καὶ ἄλλα Πανε-

πράκτικωτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς μελλούσης νεοελληνικῆς ζωῆς. Αὐτὸ σημαίνει δτι, κατὰ τὴν παροιμ' αν, τὸ μαχαῖρο εφθασσεν ὡς τὸ κόκκαλο.

Τὴν Ἐρευναν τῶν «Παναθηναϊών» θὰ ἥδεια νάναγνώσουν μετὰ προσοχῆς δλοι οἱ Ἐκπαίδευτοι μας καὶ δλοι οἱ πολιτευόμενοι. Τὸ πόρισμά της εἶνε τόπον σαφές, τόσον εὐγλωττον, τόσον ἐπιβλητικόν! Εἰνε δρά γε ἀνάγκη τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Δομπόλη, τὸ δποῖον εἰμπορεῖ καὶ νὰ μὴ περιέλθῃ ποτὲ εἰς χεῖρας μας, διὰ νὰ ἐφαρμόσωμεν μίαν ιδέαν, διὰ νὰ πραγματοποιήσωμεν καινοτομίαν, τὴν δποίαν μᾶς ἐπιβάλλει δημόσιη; Καὶ ἀν χρείαζεται πρακτική ἐκπαίδευσις διὰ τὸ Κράτος μας, εἶνε τάχα ἀνάγκη νὰ ἰδρυθοῦν καὶ ἄλλα Πανε-

πιστήμα καὶ ἄλλα Γυμνάσια; Διατί νὰ μὴ τροποποιηθοῦν τὰ ὑπάρχοντα; Διατί νὰ μὴ δημιουργηθοῦν νέαι ἔδραι, διατί νὰ μὴ καταρτισθοῦν νέα τμῆματα, καταργούμενων μερικῶν ἀπὸ τ' ἀχροντότερα καὶ παλαιότερα; Ἡτο ἀνάγκη νάφιση κληροδότημα δὲ Δουμπόλης, διὰ νὰ ἐλαττωθοῦν αἱ ὕδραι τῶν Ἑλληνικῶν εἰς τὰ Γυμνάσια, διὰ νὰ ἔξορισθοῦν τὰ λατινικά, καὶ νὰ προστεθοῦν τὰ πρακτικὰ μαθήματα; Καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ἐπιτρέψῃ ἡ Ρωσία διὰ νὰ ἐνισχυθοῦν αἱ πρακτικὰ Σχολαὶ τοῦ Ἐθνικοῦ μας Πανεπιστημίου; Μία ἀνακαίνισις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος ἡμποροῦσε νὰ γίνῃ διάγονος καὶ χωρὶς τὸ ὄνομα τοῦ Καοδίστρια. Θὰ ἦτο τόσον ἀπλούστερον, τόσον πρακτικότερον, τόσον σοφώτερον, τόσον διλγάτερον ὀνειρῶδες καὶ ὑποθετικόν! Καὶ αὐτόχορημα θὰ ἦτο σωτήριον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΕΣΚΥ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ*

ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΟΥ ΒΑΡΕΓΚΑ,

5 Αὐγούστου

Ωραῖα! ἄγγελέ μου. Είσαι τῆς ἵδεας πῶς δὲν είναι ἐπιτέλους καὶ δυστύχημα τὸ δι τὸ δὲν εὑρῆκα νὰ δανεισθῶ. Καλά· εἶμαι ἥσυχος, εἶμαι εὐτυχῆς καὶ χαρούμενος ποῦ δὲν θὰ μ' ἔγκαταλεψῆς, ἔμένα τὸν γέρο, καὶ ποῦ θὰ μείνης στὴν ἵδια κατοικία. Καί, γιὰ νὰ τὰ εἰπῶ ὅλα, ἡμούν τρελλὸς ἀπὸ τὴ χαρά μου, σὰν εἶδα τὸ γραμματάκι σου, ποῦ γράφεις τόσο καλὰ γιὰ μένα καὶ μ' ἐννοεῖς τόσο πολύ. Δὲν τὸ λέγω ἀπὸ ὑπερηφάνεια ἄλλὰ διότι βλέπω πόσο μὲ ἀγαπᾶς ὅταν σκέπτεσαι τὴν καρδιά μου. Μὰ γιατί νὰ μιλοῦμε τώρα γιὰ τὴν καρδιά μου; "Ἄς τὴν ἀφήσωμε τὴν καρδιά— μὲ διατάττεις ὅμως, ἀγάπη μου, νὰ διώξω τὴ μικροψυχία. Ναί, ἀγγελέ μου, κ' ἔγω ἐπίσης σκέπτομαι πῶς δὲν πρέπει δὲ ἀνθρώπος νὰ είναι μικρόψυχος μὲ ὅλα αὐτὰ ὅμως, σκέψου καὶ σύ, ἀγάπη μου, τί ὑποδήματα θὰ φορέσω αὐριό για νὰ πάω στὸ γραφεῖο; Ἐδῶ μιλοῦν τὰ πράγματα, ἀγάπη μου· καὶ μὲ μιὰ τέτοια σκέψη ἡμπορεῖ νὰ χαθῇ ἔνας ἀνθρώπος, νὰ χαθῇ δλότελα. Καὶ δημως δὲν λυποῦμαι γιὰ τὸν ἑαυτό μου, δὲν μὲ μέλει καὶ χωρὶς ἐπανωφόρι νὰ μείνω καὶ χωρὶς ὑποδήματα, μέσα στὴν σκληρότερη παγωνιά, δὲν μὲ μέλει, τὸ ὑποφέρω· εἶμαι συνειθισμένος, εἶμαι κοινὸς ἀνθρώπος ἀλλὰ τί θὰ εἰποῦν οἱ ἄλλοι; Οἱ ἔχθροι μου, δλαις ἡ κακαῖς γλώσσαις τί θὰ εἰποῦν ὅταν μὲ ἴδοιν χωρὶς ἐπανωφόρι; Τὸ ἐπανωφόρι, τὰ ὑποδήματα, τὰ φοροῦμε γιὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ γιὰ

νὰ ἔλθωμε στὴν πραγματικότητα, ἀγάπη μου, ψυχοῦλα μου, ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ὑποδήματα γιὰ νὰ σώσω τὴν τιμὴ μου καὶ τὴν ὑπόληψί μου· τὰ τρύπια ὑποδήματα καταστρέφουν καὶ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψί.— Πίστεψε το, πίστεψε τὴν πεῖρα μου· εἶμαι γέρος, γνωρίζω τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀκούσεις ἔμένα, δχι τοὺς ἄλλους κατεργαέοντας.

Μά, δὲν σου διηγήθηκα ἀκόμη λεπτομερῶς τὰ σημερινά μου βάσανα. Μέσα σὲ λίγες ὥρες ὑπόφερα ἥθικῶς περισσότερο ἀπ' δι, τι ἄλλοι ὑποφέρουν σ' ἔνα ἔτος. Νά, τὸ ἰστορικό μου: — ἐπῆγα πολὺ πρωὶ γιὰ νὰ εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ τὸν εῦρω στὸ σπίτι του καὶ γιὰ νὰ φθάσω τὴν ὧδισμένη ὥρα στὸ γραφεῖο. Ἡτον μιὰ τέτοια βροχή, ἔνας τέτοιος παληόκαιρος σήμερα! Ἐχώθηκα στὸ ἐπανωφόρι μου, δημορφοῦλα μου, καὶ σὲ ὅλο τὸν δρόμο δλοένα λέγω ἀπὸ μέσα μου: «Κύριε, συγχώησον τὰς ἀμαρτίας μου καὶ εἰσάκουσον τὴν ἐπιθυμίαν μου!» — Ὁταν περνοῦσα μπρὸς στὴν ἐκκλησια***, ἔκανα τὸν σταυρό μου ἐν συντριβῇ μὰ σκέφθηκα πῶς θὰ ἥτον κακὸ νὰ ἱκετεύω τὸν Κύριον. Βυθισμένος στὴς σκέψεις μου, τύποτε δὲν ἐκύτταξα, οὔτε ἐπόδσεχα στὸν δρόμο ποῦ πήγαινα. Οἱ δρόμοι ἥταν ἔρημοι, οἱ σπάνιοι διαβάταις ποῦ ἀπαντοῦσα ἥταν ὅλοι ἀνθρώποι τῆς δουλειᾶς, καὶ οὔτε εἶναι ν' ἀπορήσῃ κανεὶς γι' αὐτὸς ποιὸς πηγαίνει νὰ περιπατήσῃ αὐτὴ τὴν ὥρα καὶ μ' αὐτὸν τὸν καιρό; Ἄταντησα ἔναν ὅμιλο ἔργατῶν μὲ φορέματα ἐλειεινά· μὲ τοσαλατάησαν, τὰ ζῶα! Ἡμούν στενοχωρεμένος, μοῦ ἔκανε πολὺ κακό, οὔτε σκεπτόμουν πιὰ γιὰ χρήματα. — Ἅς γίνη δι, γίνη!

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 181.

Ἄναπτύσσεις ἔφυγε ἡ μία μου σόλας δὲν ἡξέρω πῶς νὰ προχωρήσω. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπαντῶ τὸν γραφέα μας Ἐρμολάσιεφ σταματᾷ, στέκεται ἵσιος σὰν στρατιώτης μπρὸς στὸν ἀνώτερό του, μὲ ἀκολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα καὶ νομίζεις πῶς ζητεῖ μιὰ δεκάρα γιὰ κρασί. «Ἐ, φίλε μου, σκέφθηκα, καὶ τὴν ἐπέτυχες!» Ἡμούν κατακονφασμένος, σταμάτησα μιὰ στιγμὴ γιὰ ν' ἀναπαυθῶ καὶ ἀρχίσα πάλι τὴν πορεία. Ἐκύτταξα γύρω μου ἐπίτηδες γιὰ νὰ ἔσφυγω τὴ σκέψη ποῦ μὲ κυνηγοῦσε ἥθελα ἔτσι νὰ ἀναλάβῃ λίγο τὸ ἥθικόν μου, μὰ τίποτε δὲν ἡμποροῦσε σὲ τίποτε νὰ σταματήσῃ δὲ νοῦς μου καὶ, τὸ χειρότερο, πατοῦσα μέσα στὴς λάσπες, τόσο, ποῦ ντρεπόμουνα τὸν ἑαυτό μου. Ἐπιτέλους εἶδα ἀπὸ μακροῦ ἔνα ξύλινο σπίτι κιτρινοβαμένο, μὲ ἔνα μεσαίον ποῦ ἥτον σὰν σκοπιά. — Αὐτὸς θὰ είναι, σκέφθηκα· ἔτσι μοῦ περιέγραψε ὁ Αἰμιλίος Ἰβάνοβιτς τὸ σπίτι τοῦ Μάρκοφ, (αὐτὸς είναι τὸ ὄνομα τοῦ τοκιστοῦ, ἀγάπη μου). Δὲν ἀμφέβαλλα πιά, καὶ δημως ρωτήσα ἔναν ἀστυφύλακα: «Τίνος είναι αὐτὸς τὸ σπίτι, παρακαλῶ;» Ὁ ἀστυφύλαξ, ἔνας χωριατάνθρωπος, μοῦ ἀπαντᾷ σὰν θυμωμένος καὶ μέσα στὰ δόντια του: «Τοῦ Μάρκοφ». «Ολοι αὐτοὶ οἱ ἀστυφύλακες είναι τόσο χωριάτες! Άλλα τί μὲ μέλει γιὰ τοὺς ἀστυφύλακας! Τί τὰ θές, ἥτον καὶ αὐτὸς μὰ κακή, μὰ δυσάρεστη ἐντύπωσις ἐπιτέλους τὸ ἔνα φέρνει τὸ ἄλλο· καὶ ἀπὸ δλα μαζὶ βγαίνει κάτι δμοιο μ' ἔκεινο ποῦ αἰσθάνεσαι, καὶ πάντα ἔτσι συμβαίνει. «Οσο πλησίαζα τὸ σπίτι, μεγάλωνε καὶ ἡ ἀνησυχία μου. — «Οχι, σκέφθηκα, δὲν θὰ μοῦ δανείσῃ, ποτὲ δὲν θὰ τὸ κάνῃ! Γι' αὐτὸν εἶμαι ἔνας ἀγνωστος, τὸ ζήτημα είναι λεπτό· καὶ τὸ ἔξωτερον μου δὲν θὰ τὸν διαθέσῃ καλά...» Άς είναι, ἃς γίνη δι, θέλει δὲν θέλει διαβάσα μέσα στὰ μάτια του πῶς ἡ ὑπόθεσίς μου ἥταν χαμένη. «Δὲν ἔχω χρήματα, ἀποκρίθηκε μά, ἔχετε κανένα ἐνέχυρο;» Τοῦ εἶπα πῶς δὲν ἔχω ἐνέχυρο, μὰ πῶς μὲ εἶχε στείλει ὁ Αἰμιλίος Ἰβάνοβιτς εἶπα δηλαδὴ δι, εἶχα στὸν ζητοῦσα μισοείπα τὸ ὄνομα τοῦ Αἰμιλίου Ἰβάνοβιτς καὶ πῶς εἶχα ἀνάγκη σαράντα ρούβλια... Δὲν πήγα ὡς τὸ τέλος· ἔδιαβασα μέσα στὰ μάτια του πῶς ἡ ὑπόθεσίς μου ἥταν χαμένη. «Δὲν ἔχω χρήματα, ἀποκρίθηκε μά, ἔχετε κανένα ἐνέχυρο;» Τοῦ εἶπα πῶς δὲν ἔχω ἐνέχυρο, μὰ πῶς μὲ εἶχε στείλει ὁ Αἰμιλίος Ἰβάνοβιτς εἶπα δηλαδὴ δι, εἶχα στὸν ζητοῦσα μισοείπα τὸ ὄνομα τοῦ Αἰμιλίου Ἰβάνοβιτς; Δὲν πήγα ὡς τὸ τέλος· τί ἔχει νὰ κάνῃ δι οἰλίος· ἔχετε κανένα ἐνέχυρο;» — Λοιπόν, σκέφθηκα, ἔτσι θὰ γινότανε, τὸ ἐπόρβλεπο, τὸ ἡξέρω ἀπὸ πρίν. «Ἡθελα, Βάρεγκα, τὴν ὥρα ἔκεινη ν' ἀνοίξῃ ἡ γῆ νὰ μὲ καταπιῇ ἡμούν παγωμένος, ἥταν πιασμένα τὰ γόνατά μου, αἰσθανόμουν μιὰ φαγοῦρα στὴ σπονδυλική μου στήλη. Ἐκύτταξα τὸν Μάρκοφ, ποῦ καὶ αὐτὸς εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια του ἀπάνω μου: «Πήγαινε λοιπόν, φίλε μου, δὲν γίνεται τίποτε» ἐνόμιζα πῶς μοῦ ἔλεγε τὴν καταλάβαινα πολὺ κακό, οὔτε σκεπτόμουν πιὰ γιὰ χρήματα. — «Μά, τι χρειάζεσθε τὰ χρήματα;» (Αὐτό, ἀ-

γάπη μου μ' ἔρωτησ !). "Ανοιξα τὰ χείλη γιὰ νὰ μὴ μείνω βουβός, μὰ οὔτε μὲ ἀκουσε : «Οχι, ἀποκρίθη, δὲν ἔχω χοίματα. "Αν εἶχα, θὰ σᾶς ἔδινα εὐχαρίστως». Ἐπέμεινα μὲ δῆλα μου : «Δὲν σᾶς ζητῶ κανένα μεγάλο πασόν, θὰ σᾶς τὰ πληρώσω στὴν προθεσμία, ίσως καὶ πρωτήτερα πάρετε μου δ,τι τόκον θέλετε νὰ εἰσθε βέβαιος πῶς θὰ σᾶς πληρώσω . . . ». "Εκείνη τὴ στιγμή, ἀγάπη μου, συλλογιζόμουν ἐσένα, θυμόμουν δῆλη σου τὴ δυστυχία καὶ δλες σου τῆς ἀνάγκης, θυμόμουν τὸ μισό σου ρούβλι. «Ποιὸς ωφεῖ γιὰ τὸν τόκο ! εἴτε δ Μάρκοφ. "Αν ἔχετε κανένα ἐνέχυρο ! Άλλὰ καὶ πάλι, δὲν ἔχω χοίματα, οὓς τὸ δρκίζομαι στὸν Θεό· εἰδεμή, θὰ τὸ ἔκανα εὐχαρίστως». Ἐτόλμησε νὰ ἐπικαλεσθῇ μάρτυρα καὶ τὸν Θεό, δ ληστής !

"Υστερα ἀπ' αὐτό, ἀγαπητή μου, οὔτε θυμοῦμαι πῶς ἔφυγα, πῶς πέρασα τὴ συνοικία Βίμπορ, πῶς ἔφθασα στὸ γεφύρι τῆς Ἀναστάσεως. Τρομερὰ κουρασμένος, παγωμένος ἀπὸ τὸ κρύο, μόλις στῆς δέκα ἔφθασα στὸ γραφεῖο. "Ημον μέσα στὴ λάσπη· ἡθέλησα νὰ καθαρισθῶ λίγο· μὰ δ Σνεγκύρεφ, δ κλητήρ, δὲν μοῦ τὸ ἐπέτρεψε : «Αὐτὸ δὲν γίνεται, εἴπε, θὰ καταστρέψετε τὴν βοῦρτσα, ποῦ είναι περιουσία τοῦ Κράτους». "Ετοι μᾶς φέρονται τώρα, ἀγάπη μου, δηλαδὴ γι' αὐτοὺς τοὺς κυρίους είμαι χειρότερος ἀπὸ τὴ ψάμα ποῦ σκουπίζουν τὰ πόδια των. Ξέρεις τί μὲ πληγώνει, Βάρεγκα ; — "Οχι τὸ χρῆμα, ἄλλα αὐταὶς δλαις ἡ συμφοραὶς τῆς ζωῆς, δλα τὰ κρυφομήματα, τὰ χαμόγελα αὐτὰ καὶ τὰ πειρατικὰ λόγια. "Ο Εξοχώτατος ἥμπορε, κατὰ τύχην, καὶ νὰ τὸ παρατηρήσῃ. — "Ε, ἀγάπη μου, πέρασαν πιὰ ἡ καλαίς μου μέραις ! Σήμερα ξαδιάβασα δλα σου τὰ γράμματα· σὲ κάνουν μελαγχολικό, ἀγάπη μου ! Υγίαινε, ἀγαπητή μου· Δ Κύριος νὰ σὲ διαφυλάττῃ !

M. ΔΙΕΒΟΥΓΣΚΙΝ

Υ. Γ. "Ηθελα, Βάρεγκα, νὰ πάρω ὑφος τραγικώματικὸν γιὰ νὰ σου διηγηθῶ τὴ συμφορά μου, μὰ βλέπω πῶς δὲν εἶχα τὸν οἰστρο μου γιὰ ἀστεῖα. "Ηθελα νὰ μὴ σὲ λυπήσω. — Θὰ ἔλθω νὰ σὲ ἴδω. ἀγάπη μου, ἀφευκτα. Θὰ ἔλθω αὔριο.

11 Αὐγούστου

Βαρβάρα Ἀλεξέγεβνα ! Ἀγαπητή μου ! Είμαι χαμένος, εἰμεθα καὶ οἱ δύο χαμένοι, καὶ οἱ

δυὸς, μαζί, χαμένοι γιὰ πάντα. "Έχασα τὴν ὑπόληψί μου, τὴν ἀξιοπρέπειά μου,— δλα ! είμαι χαμένος, καὶ μαζί μου καὶ σύ, ἀγάπη μου· ἐσὺ κ' ἔγω, εἰμεθα χαμένοι ἀμετακλήτως ! Έγώ, ἔγω σὲ κατέστρεψα ! Μὲ καταδιώκουν, ἀγάπη μου, μὲ περιφρονοῦν, μὲ περιταΐζουν· καὶ ἡ νοικουρά μου μὲ ὑβρίζει. Καὶ τί δὲν μοῦ εἴπε, καὶ τί δὲν μοῦ ἔψαλε σήμερα ! Μὲ μεταχειρίζεται χειρότερα παρὰ ἔνα σκουπίδι. Τὸ βράδυ, στὴ συνάθροισι τοῦ Ραταζάγεφ, κάποιος ἐδιάβασε ἔνα γράμμα ποῦ σου εἶχα γράψει καὶ ποῦ ἐπεσε κατὰ τύχην τὸ σχέδιο ἀπὸ τὴν τσέπη μου. Ἀγάπη μου, τί γέλια ἔκαμαν ! Οἱ προδόταις ! Πήγα καὶ τοὺς ἡῆρα καὶ εἴπα τοῦ Ραταζάγεφ πῶς είναι ἔνας ἀπιστος, ἔνας προδότης ! Ο Ραταζάγεφ ἀποκρίθηκε πῶς ἔγω είμαι δ προδότης· πῶς κάνω διάφορες κατακτήσεις. «Μᾶς ἔκρυψαστε, μοῦ εἴπε, εἰσθε ἔνας Λοβελαΐτης». Καὶ τώρα δλοι μὲ δνομάζουν ἔτοι δὲν ἔχω ἄλλο δνομα ! T' ἀκοῦς, ἄγγελέ μου, τ' ἀκοῦς; Τώρα τὰ ξέρουν δλα, τὰ ἔμαθαν δλα, σὲ γνωρίζουν, ἀγαπητή μου, τίποτε δὲν ἀγνοοῦν, ἀπολύτως τίποτε. Κι' αὐτὸς δ Φαδόνης είναι μὲ τὸ μέρος των. Σήμερα τοῦ εἴπα νὰ μοῦ φέρῃ κατιτί ἀπὸ τὸ ἐδωδιμοπωλεῖον δὲν ἐπῆγε καὶ μοῦ ἀποκρίθηκε πῶς ἔχει δουλειά. «Οταν σου λέω κάτι, πρέπει νὰ τὸ κάνης» τοῦ εἴπα. — "Οχι, δὲν πρέπει, εἴπε, δὲν πληρώνετε τὴν κυρία μου καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖτε νὰ μὲ διατάξετε ». "Η αὐθάδεια τοῦ κακοαναθρεμέμενου αὐτοῦ μουζίκου μὲ κάνει ἔχω φρενῶν· δταν τοῦ εἰπῶ πῶς είναι βλάκας, μοῦ ἀπαντᾷ : « Βλάκας είσθε ἔστες ». Σκέφθηκα πῶς θὰ ητον μεθυσμένος γιὰ νὰ μοῦ μιλῆ τόσο χυδαία τοῦ λέγω : « Είσαι πιομένος βέβαια, χωριάτη ! » K' ἔκεινος : « Βέβαια, μ' ἔκεινα ποῦ μοῦ δώσατε γιὰ νὰ πιῶ. Νὰ, ζητάτε ἐλεημοσύνη ἀπὸ μιὰ γυναῖκα, δέκα καπίνια. . . ». Βλέπεις, ἀγάπη μου, ποῦ ἔφθασαν τὰ πράγματα ! Ποῦ κατήνησα, Βάρεγκα ! Είμαι σὰν ἀφωρισμένος. Είμαι σὲ χειρότερη θέσι ἀπὸ τὸν τελευταῖο παληγάνθρωπο. Αὐτὸ λέγεται δυστυχία. — Είμαι χαμένος, χαμένος γιὰ πάντα !

M. Δ.

13 Αὐγούστου

Πολυαγαπημένε μου Μάκαρο Ἀλεξέγεβιτς, μᾶς ἔρχονται μαζωμέναις ἡ δυστυχίαις, δὲν ἡ-ξέρω οὔτε ἔγω τί νὰ κάνωμε ! Τί θὰ γίνετε τώρα ; 'Απὸ τὸν ἔαυτό μου τίποτε δὲν περιμένω σήμερα ἔκάηκα μὲ τὸ σίδερο· ἐπέταξα τότε τὸ σίδερο ἀπάνω στὸ ἀριστερό μου χέρι,

14 Αὐγούστου
Μάκαρο Ἀλεξέγεβιτς, τί ἔχετε ; Βέβαια, δὲν

ΣΠΟΥΔΗ — ΠΑΣΤΕΛ — SALON 1904

ΕΡΓΟΝ ΚΛΕΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

καὶ ἔτοι τώρα είναι καὶ καμένο καὶ πονεμένο. Μοῦ είναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἔργασθω. Καὶ ἡ Φεδόρα είναι ἀφρωστη ἀπὸ προχθές. Είμαι παραπολὺ ἀνήσυχη. Σᾶς στέλλω τριάντα καπίκια ἀργυρᾶ, ἀπάνω - κάτω δ,τι μᾶς μένει. Μὰ δ Θεὸς ξέρει πῶς ἥθελα νὰ σᾶς βοηθήσω στὴ σημερινή σας ἀνάγκη. Θέλω νὰ κλάψω ! Υγίαινετε, φίλε μου ! Ελάτε νὰ μᾶς ἴδητε σήμερα. Η ἐπίσκεψί σας θὰ μᾶς είναι μεγάλη παρηγοριά.

B. Δ.

φοβᾶσθε τὸν Θεό. Πάω νὰ χάσω τὸ λογικό μου. Πῶς δὲν ἐντρέπεσθε ; Σκεφθῆτε λοιπὸν τὴν ὑπόληψί σας. Εἰσθε ἀνθρώπος ἔντιμος, εὐγενής, φιλότιμος· δταν δλος δ κόσμος μάθη τὴ ζωή σας. θὰ πεθάνετε ἀπὸ τὴ νιροπή σας. Λοιπὸν δὲν λυπάσθε τὰ ἄσπρα τας μαλλιά ; Δὲν φοβᾶσθε τὸν Θεό ; 'Η Φεδόρα εἴπε πῶς δὲν θὰ σᾶς ξαναβοηθήσῃ μὰ κ' ἔγω δὲν θὰ σᾶς ξαναδώσω χοήματα. Ποῦ μὲ κατανήσατε, Μάκαρο Ἀλεξέγεβιτς ! Νομίζετε, βέβαια, πῶς είμαι ἀδιάφορη γιὰ τὴ διαγωγή σας ! Δὲν τολμῶ πιὰ οὔτε τὴ σκάλα νὰ κατεβῶ. "Ολοι μὲ κυττάζουν, μὲ δακτυλοδεικτοῦν καὶ λέγουν τόσο παράξενα πράγματα ! — Ναί, λέγουν κα-

θαρὰ πῶς εἶμαι ἀφωσιωμένη σ' ἔναν μέθυσο! "Α, πῶς πονῶ νὰ τὸ ἀκούω! "Οταν σᾶς φέρνουν ἀνάσθητο, δῆλοι οἱ νοικάρηδες σᾶς δείχνουν μὲ περιφρόνησι: «Τὸν ἔφεραν πάλι, λέγουν, τὸν ὑπάλληλο.» Καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι ἀφόρητα τὴν ἴδική σας ταπείνωσι. Σᾶς δοκίζομαι πῶς θὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ. Θὰ πάω κάποιον ὑπηρέτρια, θὰ γίνω πλύντρα, μὰ δὲν θὰ μείνω σ' αὐτὸν τὸ σπίτι. Σᾶς εἶχα γράψει νὰ ἔλθετε νὰ μὲ ἰδῆτε, καὶ δὲν ἥλθατε. Τὰ δάκρυα μου λοιπὸν καὶ ἡ παρακλήσεις μου δὲν σᾶς συγκινοῦν, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς! Καὶ ποῦ βρήκατε χρήματα; Γιὰ τὸ δνομα τοῦ Θεοῦ, προσέξετε! Θὰ χαθῆτε, θὰ χαθῆτε! Καὶ τί ἐντροπή, τί ταπείνωσις! Χθές, ὅταν ἐπιστρέψατε, ἡ νοικοκυρά σας δὲν ἦθέλησε οὔτε νὰ σᾶς ἀνοίξῃ. Περάσατε τὴν νύκτα στὸν διάδρομο. Τὰ ξέρω δλα. Νὰ ἕξερατε πόσο ὑποφέρω ὅταν τὰ μαθαίνω δλα αὐτά! Ἐλάτε νὰ μὲ ἰδῆτε, θὰ διασκεδάσετε μαζί μας. Θὰ διαβάζωμε μαζί; θὰ μιλοῦμε γιὰ τὸ παρελθόν, ἡ Φεδόρα θὰ μᾶς διηγήται τῆς περιπέτειές της. "Αν μ' ἀγαπάτε, μὴν καταστρέψετε τὸν έινατό σας καὶ μένα. Μόνον γιὰ σᾶς ζῶ, καὶ μένω ἐδῶ γιὰ σᾶς μόνο. Καὶ σᾶς βλέπω σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι! Γενῆτε γενναῖος, ἴσχυρὸς στὴ δυστυχία. Σκεφθῆτε πῶς ἡ φτώχεια δὲν εἶναι ἐλάττωμα. "Επειτα, γιατὶ ν' ἀπελπίζεσθε; "Όλα αὐτὰ εἶναι προσωρινά. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ δλα θὰ διορθωθοῦν τῷρα δμως κρατήθητε. Σᾶς στέλλω εἴκοσι καπίκια γιὰ καπνὸν ἡ δ, τι ἄλλο θέλετε, δμως, γιὰ τὸ δνομα τοῦ Θεοῦ, ἀκούσετε με. Ἐλάτε νὰ μᾶς δήτε, νὰ ἔλθετε χωρὶς ἄλλο. "Ισως θὰ αἰσθανθῆτε συνεσταλμένος δπως ἄλλοτε, μὰ νικήσετε αὐτὸν τὸ αἰσθημα δὲν εἶναι ἀληθινό. Νὰ ἔλθετε δμως ἀληθινὰ μετανοημένος. Στηρίξετε τὴς ἐλπίδες σας στὸν Θεό, καὶ δλα θὰ πάνε καλά.

B. Δ.

19 Αὐγούστου

ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ, ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ,

Αἰσθάνομαι ντροπιασμένος, δμορφοῦλα μου, Βαρβάρα Ἀλεξέγεβνα, αἰσθάνομαι δλότελα ντροπιασμένος. "Ομως, τί παράξενο βλέπεις σ' αὐτὰ δλα, ἀγάπη μου; Γιατὶ νὰ μὴ ζητήσῃ κανεὶς λίγη εὐθυμία; "Ετοι τούλαχιστον δὲν συλλογίζομαι πιὰ τὴ σόλα μου, γιατὶ μὰ σόλα δὲν σημαίνει τίποτε: θὰ εἶναι πάντα ἀπλούστατα μὰ παλησόλα. Καὶ τὰ ὑποδήματα, κι' αὐτὰ δὲν σημαίνουν τίποτα! — Οι ἐλληνες φιλόσο-

φοι τὰ περιφρονοῦσαν γιατὶ λοιπὸν ἔμεις νὰ δίνωμε τόση σημασία σὲ ποάγμα ποῦ δὲν τοῦ ἀξίζει καθόλου; Γιατὶ νὰ μὲ περιφρογῆς; "Ε, ἀγάπη μου, μους τάψαλες καλά! Μά, εἰπε τῆς Φεδόρας πῶς εἶναι μιὰ φλύαρη, μιὰ τρελλή μιὰ αὐθάδησα, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰ δλα, καὶ ζῶν, δσο πέρνει ζῶν! "Οσο γιὰ τὰ ἀσπρα μαλλιά μου, καὶ σ' αὐτὸν εἶσαι ἀπατημένη, ἀγαπητή μου, δὲν εἶμαι καὶ τόσο γέρος δσο νομίζεις. Ο Αἰμύλιος σὲ χαιρετᾶ. Μοῦ γράφεις πῶς ησουν ἀπελπισμένη καὶ πῶς ἔκλαψες. Σοῦ γράφω κ' ἐγὼ πῶς ημουν ἀπελπισμένος καὶ πῶς ἔκλαψα. Γιὰ νὰ τελειώνωμε, σοῦ εἴχομαι ὑγεία καὶ ευτυχία 'Εγώ, ὑγείης καὶ ευτυχισμένος ἐπίσης μένω, ἀγγελέ μου, δ φίλος σου

ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

21 Αὐγούστου

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΤΗ ΦΙΛΗ
ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

Εἶμαι ἔνοχος, εἶμαι ἀδικος σ' ἔσενα: μὰ τὶ βγαίνει ποῦ σοῦ τὰ λέγω; Καὶ ποὺν ἀμαρτήσω, τὸ αἰσθανόμουν νά, μ' ἔπιασε ἡ ἀπελπισία, ηξερα πῶς κάνω τὸ κακό καὶ ὅμως δὲν κρατήθηκα. Ἀγάπη μου, δὲν εἶμαι κακός, οὔτε σκληρός. Θὰ ημουν τίγοις διφασμένη ἀπὸ αἷμα γιὰ νὰ ξεσχίσω τὴν καρδοῦλα σου, περιστερά μου· μὰ ἐγὼ ἔχω καρδιὰ προβάτου, ἡ φύσις μου δὲν ηναι αἵμοβρός, τὸ ξέρεις καλά. Γ' αὐτό, ἀγγελέ μου, δὲν εἶμαι καὶ τόσο ἔνοχος, οὔτε ἐγὼ οὔτε ἡ καρδιά, ἡ ἡ σκέψις μου· δὲν ηξερα καλά-καλά ποιὸς εἶναι δ ἔνοχος. Εἶναι πολὺ σκοτεινὸν πρᾶγμα, ἀγάπη μου! — Μοῦ ξετείλεις τριάντα καπίκια καὶ ἔπειτα δύο γκρίβνις ταράχητες ἡ καρδιά μου δταν εἶδα αὐτὰ τὰ χρήματα ποῦ μοῦ τὰ ἔστελλε μιὰ δρφανή. Μὲ χέρι καμένο, μεθανύριο πεινασμένη, καὶ δμως μοῦ στέλλεις νὰ πάρω καπνό. Κ' ἐγὼ τὶ ἔκανα τότε; χωρὶς τύψι, σὰν ἔνας ληστής, σ' ἔκλεβα ἔσενα τὴν δρφανή! "Έχασα τὸ ἥθικόν μου, ἀγάπη μου. Αἰσθανθήκα δηλαδὴ πῶς δὲν ἀξίζα τίποτε, πῶς δὲν ημουν καλλίτερος οὔτε ἀπὸ τὴ σόλα τῶν ὑποδημάτων, ἐσκέφθηκα μαλιστα πῶς εἶμαι ἀναξιοπρεπής, καὶ ἀναιδῆς λίγο. "Οταν λοιπὸν ἔχασα τὴν ίδια ποῦ εἶχα γιὰ τὸν έινατό μου καὶ εἶδα πῶς δὲν μοῦ ἔμεινε καμμιὰ ἀξία, ητον ἀδύνατον πιὰ νὰ κρατηθῶ ἔπρεπε νὰ πέσω! "Η τύχη τὸ θέλησε καὶ ἐγὼ ἔπρεπε νὰ ὑποκύψω. Στὴν ἀρχὴ ἐπῆγα νὰ ἀναπνεύω λίγο. Μὰ ήλθαν δλα

ἔτσι, γιὰ νὰ γίνη τὸ κακό. Ο καιφός ήτον τόσο μελαγχολικός, ἔκανε κρύο, ἔβρεχε τότε ὁ Αἰμύλιος βρέθηκε στὸν δρόμο μου. "Ο, τι εἶχε τὸ ἔδωκε στὸ ἔνεχυροδανειστήριο, Βάρεγκα, καὶ δταν τὸν ἀπάντησα. ήτον δύο μέρες νηστικὸς καὶ ηθελε νὰ δώσῃ ἀκόμη κάτι ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ δανεισθῇ κανείς, γιατὶ δὲν τὸ δέχονται γιὰ ἐνέχυρο. Λοιπόν, Βάρεγκα, πταίει περισσότερο ἡ συμπάθεια μου πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα παρὰ ἡ κακή μου τάσις. Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία ποῦ παρασύρθηκα, ἀγάπη μου! Πόσο ἔκλαψαμε οἱ δύο μας, ἔκεινος κ' ἐγώ! Μιλήσαμε γιὰ σένα. Εἶναι πολὺ καλός, εἶναι ἔξαιρετος ἀνθρωπός καὶ μὲ πολὺ αἰσθημα. Κ' ἐγὼ ἀγάπη μου, αἰσθάνομαι δλα αὐτὰ γιὰ τὸν έινατό μου, καὶ γ' αὐτὸν μάλιστα μοῦ συμβαίνουν παρόμοια πράγματα. Γνωρίζω τί σου γνωριμία ἔγγνωρισα καὶ τὸν έινατό μου καλλιτερα καὶ ἀρχισα νὰ σὲ ἀγαπῶ. Πρωτήτερα ζοῦσα μόνος σὰν ναρκωμένος καλὸς καλὰ δὲν ητον ζωὴ ή ζωὴ μου. Οι ἔχθροι μου ἔλεγαν πῶς τὸ ἔξωτερο μου ητον ἀνάρμοστο, μὲ περιφρονοῦσαν καὶ εἶχα καταντῆσει νὰ περιφρονῶ τὸν έινατό μου. "Ελεγαν πῶς εἶμαι βλάκας, καὶ κατήντησα νὰ τὸ πιστεύω. Μὲ εῦθυνς ποῦ σὲ εἶδα, ἐφωτίσες δλη τὴ σκοτεινιασμένη μουν ζωὴ: χάρηκε ἡ καρδιά μου καὶ ἡ ψυχή μου, βρήκα τὴν ἔσωτερη γαλήνη, εἶδα πῶς δὲν ἀξίζα δλιγώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πῶς ἀν δὲν εἶχα καμμιὰ εὐγένεια, ἀν μοῦ ἔλειπεν ἡ ἔπιβολή, ἡ λάμψις, τὸ γόντρον, ημουν δμως ἀνθρωπός κ' ἐγώ, ἀνθρωπός μὲ καρδιὰ καὶ μὲ σκέψεις. Τώρα λοιπὸν ποῦ αἰσθανόμαι καταδιωγμένος, ταπεινωμένος ἀπὸ τὴ τύχη, ἔπανσα νὰ πιστεύω στὴν προσωπική μου δξία, καὶ τὸ ηθικό μου ἔλύγισε ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῆς δυστυχίας. Τώρα ποῦ δλα τὰ γνωρίζεις, ἀγάπη μου, σὲ ίκετεύω μὲ δάκρυα νὰ μὴ μ' ἐφωτήσης πιὰ γ' αὐτὸν τὸ πρᾶγμα, γιατὶ σχίζεται ἡ καρδιά μου καὶ ὑποφέρω πικρά.

Μένω μὲ σέβας, ἀγάπη μου, δ ἀφωσιωμένος σου

ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

3 Σεπτεμβρίου

"Αφησα ἀτελείωτο τὸ τελευταῖο μου γράμμα, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, γιατὶ δὲν ημποροῦσα νὰ γράψω. Κάποτε εἶμαι εὐχαριστημένη νὰ βρίσκωμαι μόνη, νὰ μένω μὲ τὴ λύτη μου νὰ παραδίωμαι σ' αὐτήν, καὶ ἡ στιγμαὶς αὐταὶς

δάκι άφνόφυλλο, μὲ φύλλα κιτρινίσμενα, μπερδεύεται μέσα σὲ μιὰ καλαμιά. — Φτερογυγᾶς εἶνας γλάρος ποὺ ξεχάσιθηκε, βουτιέται στὸ κρύο νερό, ἔπειτα πετᾷ καὶ χάνεται μέσα στὴν δύμιχλη. — "Εβλεπα καὶ ἀκούα μ' εὐχαρίστησι — ἥμουν τόσο εὐτυχισμένη! Καὶ ἥμουν ἀκόμα παιδί, τόση δά!" . . .

Αγαποῦσα τόσο πολὺ τὸ φθινόπωρο, τὴν ἐποχὴν ποὺ μαζεύομε τὸ σιτάρι καὶ τελειώνουν δλαις ἡ ἐργασίας, δταν στὰ ζυμπάς ἀρχίζῃ ἡ ἀγρυπνία καὶ δλοι περιμένουν τὸν χειμῶνα. "Ολα τότε πάλινον μιὰ σκοτεινὴ ὄψι: δὲ οὐρανὸς συννεφωμένος, τὰ φύλλα κίτρινα, σωρευμένα, σχηματίζονται στὰ δρια τοῦ γυμνώμενούς δάσους. Παίρνει τὸ δάσος ἔνα χρώμα βαθυκύανο, προπάντων τὸ βράδυ, δταν ἀπλώνεται ἡ ὑγρή ὁμίχλη, ποὺ ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὴν φαίνονται τὰ δένδρα σὰν γίγαντες, σὰν τερατώδη καὶ φοβερὰ φαντάσματα. Κάποτε, στὸν περίπατο, ἀφίνα τοὺς ἀλλούς νὰ μὲ προπερνοῦν ἔπειτα, σὰν ἔβλεπα τὸν ἑαυτό μου μόνο, καὶ κανένας δὲν ἤταν κοντά μου, ἐβάδιζα γρηγορώτερα μὲ μιὰν ἀνησυχία. "Ετρεμα σὰν τὸ φύλλο: «"Αν μὲ παραμονεύη κανένας κρυμμένος στὴν κουφάλα αὐτοῦ τοῦ δένδρου;» σκεπτόμουν. Εν τῷ μεταξὸν φυσοῦσε δὲν εἶναι, γέμιζε τὸ δάσος μὲ τὸ βυγκήτο του, ἀρπάζε, ἀπὸ τὰ ἔρατα κλαδιά, σύννεφο ἀπὸ φύλλα καὶ τὸ στριφογύριζε ἔπειτα περνοῦσε ἔνα κοπάδι πουλιά βγάζοντας σκληραῖς φωναίς, κοπάδι μεγάλο, ἀτελείωτο, ποὺ σκέπαζε τὸν οὐρανὸς σὲ δλο τοὺς τὸ πλάτος. Φοβόμουνα τότε, καὶ νόμιζα πῶς κάποιον ἀκούω — μιὰ φωνὴ ἀνθρώπινη — ποὺ μοῦ ἔλεγε σιγά: «Τρέχα, τρέχα, μικρή, μὴν ἀργοτορῆς σὲ λίγο, ἐδῶ θὰ εἶναι τρομάρα, τρέχα, μικρή!» — Μ' ἔπιανε δὲ φόβος καὶ ἔτρεχα μὲ δλη μον τὴ δύναμι. "Εφθανα στὸ σπίτι λαχανισμένη. Στὸ σπίτι μας ἤταν ζωηροὶ καὶ εὔθυμοι: σὲ κάθε παιδὶ ἔδιναν κάτι νὰ κάνῃ ἔσφλουδζαμε μπιζέλια ἢ τίτοτε ἀλλο. Τὰ ξύλα, ὑγρά, σπιθοβιλοῦσαν στὸ τζάκι ἡ μητέρα μου ἔκυτιαζε χρούμενη τὴν εὐχαριότητα μας: ἡ γοητὰ νταντά μου Οὐλιάνα μιλοῦσε γὰρ τὰ παιλὰ χρόνια ἡ διηγεῖτο τρομακτικὲς ιστορίες, μάγους ἡ φαντάσματα. "Εμεῖς, μικρὰ κορίτσια, μαζεύομαστε δλαις κοντὰ - κοντά, μὰ δλαις εῖχαμε τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη. "Έξαφνα γινότανε σιωπή. . . Ακοῦστε! Σάν κάποιος νὰ χτυπᾷ τὴν πόρτα! — Δὲν ἤταν τίποτε ἡταν τὸ ροδάνι τῆς κερά-Φρολόβνας. Τί γέλια ἔκαναμε! "Επειτα δύως, τὴν νύχτα, τί ὑπνος! "Όλο δνειρα τρομακτικά. Κάποτε ξυ-

μου καὶ γιὰ τὸ καπέλο μου 'Εδώσατε στὴ νοικοκυρά σας δύο ρούβλια ἀργυρᾶ· πάει καλά τώρα δὰ σᾶς ἀφήσῃ λίγο ἥσυχο.

Προσπαθήσετε νὰ περιποιηθῆτε λίγο τὸν ἑαυτό σας. "Υγιαίνετε, εἶμαι κουρασμένη· δὲν

ἥξερω πῶς ἀδυνάτισα τόσο πολύ· ἡ παραμικοὴ ἐργασία μὲ κουράζει. Καὶ δὲν εἴναι ἐργασία, — πῶς δὰ ἐργασθῶ; Αὐτὸ μὲ ἀπελπίζει.

Β. Δ.

[Ἐπειτα συνέχεια. Μετάφρ. Κ. Μ.].

ΠΟΙΟΣ ΉΤΟ Ο ΘΕΛΛΟΣ

Εἰς τὴν Μεγάλην Διώρυγα τῆς Βενετίας ὑπάρχει μικρόν, ἀλλὰ περίκομψον μέγαρον. Τὸ δονομάζουν τὸ «σπίτι τῆς Δυσδαιμονίας». Διατί ὀνομάσθη ὅτι τῆς Κύπρου ὑπῆρξε; "Ο Μπρόσιν ἰσχυρόσθη τὴν ταυτότητα καὶ ἐπεκαλέσθη πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ χαρακτηριστικὰ τινὰ γεγονότα, κοινὰ μεταξὺ τοῦ δράματος καὶ τῆς ἴστορίας. Ο Μῶρος τοῦ μεσαιωνικοῦ βιβλίου ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὴν ἐνετικὴν Κυβέρνησιν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κρήτην. Ακολούθως ἐκ τῆς Κύπρου δικάιος διῆλθε τῆς Βενετίας καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸ Συμβούλιον μὲ πένθος εἰς τὸν βραχίονα διὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικός του. "Η μετάθεσί του εἰς Κρήτην ὑστερούν ἀνεκλήθη. Τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶνε πράγματα κοινὰ διὰ τὸν Μῶρον καὶ τὸν Όθέλλον. Οὗτος εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ Μπρόσου ἀνέζησεν ἡ τραγικὴ σκηνὴ δλόκληρος. "Ο Δόγης τοῦ Σαΐσπηρ δὲν ἔμενε πλέον ἀνώνυμος. "Ητο διονάρδος Λαροδάν, τὸν δποῖον εἰς τὸ δογικὸν μέγαρον παριστάνει ἐλαιογραφία, γονυπετῇ πρὸς τῆς Παναγίας. "Ο Βραβάντιος ἀνήκειν εἰς τὴν οἰκογένειαν Βαρβαρόγιου, δνομαστὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ο Μπρόσιν ἦτο ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὰς ἀνακαλύψεις του καὶ ἐκίνησε ζωηρόν τότε τὸ ἐνδιαφέρον. Βραδύτερον ἀλλοι λόγιοι ἐπὶ τοῦ ίδιου θέματος ἔκαμαν ἀλλας ὑποδέσεις. Ο Ζιράλδης ἐργάσθη μὲ ζῆλον μὲ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν ἔρευναν οἰκογενειακῶν ἀρχείων καὶ ἐγγράφων διὰ νὰ ἀνεύρῃ οἰκογενειακὴν ιστορίαν ἀνάλογον μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος. Ανεῦρε πράγματα τοιαύτην εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Άλοϊσίου Σανόντου, δὲποῖος μετὰ δέκα ἔννεα ἔτῶν ἔγγαμον ζωὴν ἐφόρευε ἀπὸ ζηλοτυπίαν μὲ ἔγχειριδιον τὴν γυναικα του, ἀφοῦ πρῶτον τὴν ἀφῆσε νὰ ἔξομολογηθῇ. Καὶ ἀλλα παρόμοιαι καὶ ἐξίσου ἀνομοιαληθεῖς ὑπόθεσείς ἔγειναν διὰ τὴν ιστορικὴν ἀλήθειαν τοῦ σαιξηπρείου ἔργου. Περισσότερον βάσιμος ἀπὸ τὸν τυχαίον αὐτοὺς συνδυασμοὺς φαίνεται ἡ ὑπόθεσις τοῦ καθηγητοῦ Ε. Λέβυ σὲ Βενετία, δὲποῖος φρονεῖ δτι δριστικῶς

Ο Όθέλλος κατὰ τὸν Σαΐσπηρ ὑπῆρξεν ἀρχηγὸς τῆς Κύπρου διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Ενετικῆς Κυβερνήσεως. "Οταν λοιπὸν δικάιος μελετοῦσε τὸ βιβλίον τὸ ἐξιστοροῦν γεγονότα τῶν χρόνων ἐκείνων, κατὰ τοὺς δποῖους ἀναφέρεται ζῆσας δ' Όθέλλος ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1488 ἔως τοῦ 1571, — διότι κατὰ τὸ διάστημα μόνον τοῦτο ἡ ὁραία νῆσος ὑπῆρξε κτῆσις τῶν Ενετῶν — ἀνεῦρε ἀρχηγὸν τῆς Κύπρου ζηλότυπον ὄνόματι Χριστόφαλον Μῶρον. Τὸ δνοματοῦτο ἔκαμε τὸν Μπρόσιν νὰ σκεφθῇ, διότι πιθανὸν νὰ ὑπῆρξεν ἀπλοῦν ἐπώνυμον, πιθανὸν δμως νὰ ἤτο παρωνυμία καὶ ἐδήλου τὸν μᾶρον. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο κατὰ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰώνα ἤτο κοινότατον εἰς τὴν Ιταλίαν. "Ενας Χριστόφορος Μῶρος κατὰ τὸ 1462 ἀνήλθε τὸν δογικὸν θρόνον τῆς Βενετίας καὶ πολλοὶ μὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν πολεμιστῶν, νεωτέρων μαχῶν τῆς Δημοκρατίας. Τοιοῦτος πολεμιστὴς ἤτο καὶ δ' Φριστόφαλος Μῶρος, δὲποῖος κατὰ τὸ 1505

έλυσε τὸ ζήτημα. Ἐὰν δεχθῶμεν τοὺς ἴσχυρι-
σμούς του, ἔχομεν πλέον τὸν Ὁθέλλον καὶ τὴν
Δυσδαιμόναν τῆς ἰστορίας. Ἡ μὲν ὀνομάζετο
Πάλμα, ὁ δὲ Νικολὸς Κουερίνη. Αἰκόνη καὶ ὁ
Ιάγος ἀνεσύρθη ἐκ τῆς ἰστορίας καὶ ἀνευρέθη
εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀντωνίου Καλέργη. Οἱ
Κουερίνοι καὶ οἱ Καλέργαι ἦσαν δύο μεγάλαι
καὶ εὐγενεῖς οἰκογένειαι τῆς Βενετίας, αἱ δύοια
κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχαν στασιασταὶ κατὰ τῆς Δημο-
κρατίας, βραδύτερον δῆμος οἱ πιστοὶ ὀπαδοὶ καὶ
οἱ ἐπιφανεῖς ἥρωες αὐτῆς. Καὶ αἱ δύο οἰκογέ-
νειαι εἶχον τὰ μεγαλοπρεπή μέγαρά των εἰς τὴν
Βενετίαν. Τοῦ μεγάρου τῶν Κουαρίνων δια-
σώζονται ἀκόμη σήμερον τὰ ἐρείπια πλησίον
τῆς ἱχθυαγορᾶς. Τὸ μέγαρον τοῦ Καλέργη
ὑπῆρχεν ἐν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων κτιρίων
τῆς πόλεως. Κατὰ τὰς ὑποθέσεις τὰς δύοιας
κάμνει ὁ Λέβυ, στηριζόμενος εἰς σειράν συλ-
λογισμῶν ἐπὶ ἰστορικῶν δεδομένων, οἱ Καλέρ-
γαι, οἱ προπάτορες τοῦ Ιάγου, εἶχαν τὸ μέγα-
ρόν των εἰς τὸ λαμπρὸν κτίριον ἐντὸς τοῦ
δυοίσι ἔξεπνευσεν ὁ Ριχάρδος Βάγνεο.

‘Η Ἰστορία, δῆμως, τὴν ὁποίαν ἀπεκάλιψεν
δὲ Λέβυν, δὲν διαδραματίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον
εἰς Βενετίαν, οὔτε εἰς Κύπρον, ἀλλ’ εἰς τὴν
νῆσον Κρήτην. Ἐκεῖ ἐνυμφευθῆ κατὰ τὸ ἔτος
1533 ἡ κόρη τοῦ Πέτρου καὶ τῆς Ἐλισάβετ
Κουερίνη, Πάλμα τὸ ὄνομα, πλούσιον καὶ ἐν-
θουσιώδη στρατιώτην τὸν Νικολὸν Κουερίνη. Η
δῆμωνυμία δίδει τὴν πιθανότητα ὅτι οἱ νεό-
νυμφοὶ συνεδέοντο διὰ δεσμοῦ τινὸς συγγε-
νείας, τοῦτο δῆμως ἵτο τότε κρατοῦν ἔθιμον εἰς
τὰς ἐπιφανεῖς οἰκογενείας. Κατ’ ἀρχὰς ὁ γάμος
ὑπῆρξεν ἀρμονικός. Ἐμφυτον δῆμως αἰσθημα
ζηλοτυπίας τοῦ συζύγου ἔχαλάψωνε τὸν δεσμὸν
καὶ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς ἐλευθεριωτέραν συμ-
περιφορὰν τῆς συζύγου. Δὲν εἶνε διὰ τοῦτο
διόλου βέβαιον ἐὰν ἡ Πάλμα εἴχε τὴν ἀγνό-
τητα τῆς Δυσδαμόνας. Ἰσως μάλιστα ἐκληρο-
νόμησε τὴν κουφόνοιαν τῆς μητρός της, ἡ ὁ-
ποία διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτὸν ἐπροκά-
λεσε θλιβερὰν τραγωδίαν εἰς τὸ σπίτι της. Εἴχε
νυμφευθῆ εἰς πρῶτον γάμον ἑνα Ματθαῖον

Καλέργην δ ὁ οποῖος διὰ τὴν ἐλαφρότητά της τὴν ἔγκατέλειψε. Ὁ πατήρ της ἐφόνευσε τὸν ἀτυχῆ τοῦτον σύζυγον. Οὗτως ἐλαφρόνους καὶ θεομόαιμος ἐφαίνετο ἐκ κληρονομικότητος ἡ Πάλμα, καὶ τοῦτο ἐδίδεν ἀφορμὴν πρὸς ζηλοτυπίαν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς Ὑπέφερε δὲ οὗτος ἀπὸ τὸ αἰσθήμα αὐτὸς τόσον περισσότερον ὅσον, ὃς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν καθηκόντων του, ἦτον ἀναγκασμένος νὰ διατρίβῃ μακρὰν μαχόμενος μὲ τοὺς Τούρκους. Βαθμιαίως ἐφ' ὅσον ἡ ζηλοτυπία ἐπετείνετο ἥρχισε νὰ τὴν κακομεταχειρίζεται. Μίαν ἡμέραν τὴν ἀφησεν ἡμιθανῆ. Ὅταν συνῆλθεν ἡ Πάλμα παρέλαβε μίαν ὑπηρέτριαν καὶ ἔψυγε. Τὸ σκάνδαλον ὅμως ἦτο τόσον μέγα, ὥστε αἱ ἀρχαὶ τῆς Κορήτης ἀνέφερον τὸ συμβάν εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Δέκα. Ὁ ζηλότυπος σύζυγος Νικολὸς Κουερίνη ἀνεκλήθη εἰς Βενετίαν, ἡ τιμώρια του ὅμως ὑπῆρξε μικρὰ ὡς ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς ἰσχύος του. [Εἰς] τὴν Βενετίαν διέμεινε ἔκτοτε, ἔως ὅτου μίαν ἡμέραν μετὰ σαφάντα ἔτη ἐδοιλοφορήθη. Ὁ φονεὺς ὑπῆρξεν δὲ Ἀντώνιος Καλέργης, ὅστις πρὸ ἐτῶν ἐκ λόγων οἰκογενειακῶν εἶχε ἀσβεστον μίσος κατ' αὐτοῦ. Ἰσως ὑπῆρξεν δὲ Ἀντώνιος αὐτὸς πρὸ εἴκοσι ἐτῶν δὲ Ἱάγος τοῦ Θεέλλου-Κουερίνη καὶ εἶχε ἐμπνεύσει τὰς ὑπονοίας κατὰ τῆς συζύγου του. Ὁ Λέβυ παραδέχεται ὅτι τοιοῦτος πράγματι ὑπῆρξεν δὲ Ἀντώνιος Καλέργης.

Τῷορά, τίς ἐκ τῶν δύο ἔχει δίκαιον; Ὁ Μπρόσουν ἦ δὲ Λέβυν ἢ κανεὶς ἐκ τῶν δύο; Ὁ Μπρόσουν φαίνεται διμοιαληθέστερος ἀλλὰ τίποτε δύσκολον καὶ δὲ ίσχυρισμὸς τοῦ Λέβυν νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ίστορικὴν ἀλήθειαν ἀφιεῦσην συμπίτιουν χρονολογίαι καὶ σχετικὰ πρόδη τὴν ἀφήγησιν γεγονότα. Τίποτε δὲν εἶνε βέβαιον. Γίποτε δὲν δίδεται ἐξ ίστορικῶν πηγῶν αὐθεντικοῦ κύρους καὶ ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ Σαιξητηροῦ διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῶν προσώπων εἰς ἀς σελίδας τῆς ίστορίας, ἐπανερχόμεθα πάλιν εἰς τὸν Σαιξητηροῦ διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ποίησιν εἰς τὴν ὑπέροχον τραγωδίαν.

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

**ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ — Έκδοσις Εταιρείας « Ελληνι-
σμοῦ ». Έν Αθήναις 1905.**

Ο Ἀριμένιος ποιητής Τσοπανιάν, ἀν δὲν ἀπα-
τῶμαι,^{εἰς} εἶνα ὑπεροπτικού ποίημά
του, ἐμπνευσμένον, διπλας τὰ περισσότερα φι-
λολογικά^{το} ἔργα τῆς νέας Ἀρμενίας, ἀπὸ τὴν
δργήν, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀπόγνωσιν, ποῦ γεν-
νοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Ἀρμενίων ποιητῶν
τὰ μαρτύρια τῆς φυλῆς των καὶ ἡ ἀδικία ποῦ
κυβερνᾷ τὸν κόσμον, λέγει ἐπάνω - κάτιο μὲ μίαν
ἴερὰν βαναυσότητα τὰ λόγια αὐτά:

«*Ἄντειος μεγάλος μιθηματικὸς καὶ ἡ σοφία σου δὲν ὀφελεῖ τίποτε τὴν Ἀρμενίαν, νὰ σου φτύσω τὰ μοῦτρα.*

«Ἄν εἴσαι μέγας σιρατηγὸς καὶ ἡ ἐπιστήμη σου δὲν ὀφελεῖ τίποτε τὴν Ἀρμενίαν, νὰ σου φτύνω τὰ μοῦτρα.

«Αν είσαι μέγας ποιητής καὶ η τέχνη σου
δὲν ὀφελεῖ τίποτε τὴν Ἀρμενίαν, νὰ σου φτύσω
τὰ μοῆτρα ...»

Ο νέος ποιητικὸς τόμος τοῦ κ. Γεωργίου Στρατήγη, τὰ τραγούδια αὐτὰ τὰ διποῖα φέρονταν εἰς τὸ ἔξωφυλλον τὴν σφραγίδα τῆς Ἐταιρείας τοῦ «Ἐλληνισμοῦ» καὶ τὰ διποῖα ἀποτείνονται καὶ στέλλονται ἀπὸ ἕνα πατριωτικὸν σωματεῖον ὡς ὅπλον καὶ ὡς παραμυθία πρὸς τοὺς χειμαζομένους ἀδελφοὺς τῆς ἀλυτρώτου χώρας, δὲν θὰ διέτρεχαν τὴν ἀπειλὴν τῆς ὁργῆς αὐτῆς, τὴν διποίαν ὄρμηνενει μὲ τόσην ὄρμην ὁ Ἀρμένιος τραγουδιστὴς καὶ ἡ διποία εἶνε πάντα ἡ ὁργὴ κάθε μικροῦ καὶ ἀδικουμένου λαοῦ. Διότι εἶνε ἡ συμβολὴ ἐνὸς τραγουδιστοῦ εἰς μίαν ιερὰν σταυροφορίαν τῶν ἐλευθέρων ὑπὲδο τῶν δούλων, μίαν ἐκστρατείαν διὰ τὴν διποίαν οἵ βραχίονες, τὸ χρῆμα, τὸ αἷμα, τὸ ὅπλον δὲν εἶνε ἀρκεταὶ δυνάμεις χωρὶς τὰ ἥθυια ὅπλα, τὰ διποῖα κρύβει μέσα του ὁ πανίσχυρος λόγος. Καὶ ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ ὑπῆρξε τόσον ἀτελής, τόσον ἀσυγγνώστως πτωχὴ ἔως τώρα!

Δέν είμαι ἀπὸ τοὺς θέλοντας καὶ ἐννοοῦντας τὴν τέχνην ἐκ προμελέτης ὑπῆρχεικήν ὡρισμένων σκοπῶν καὶ ὡρισμένων ὠφελιμοτήτων, οἵασδε ποτε φύσεως Ἡ τέχνη ὑπῆρχει ἀνεπ-

γνώστως ἀνυψώνουσα τὰς ψυχὰς καὶ ἔξευγενί-
ζουσα τὰ πνεύματα, ἀνθρός αὐτὴ ή Ἰδία τῆς εὐ-
γενείας καὶ τῆς τελειότητος τῶν ἀριστοκρατικῶν
δυνάμεων τῶν λαῶν, χωρὶς νὰ ζευγγένεται εἰς
τὸ ἄρμα τῶν ἀμέσων σκοπιμοτήτων. Καὶ εἴμαι
ἐπομένως μεταξὺ τῶν φρονούντων ὅτι ὁ ἀλη-
θινὸς καλλιτέχνης, καὶ χωρὶς νὰ τὸ φαντάζεται
καὶ νὰ τὸ θέλῃ, εἶνε πάντοτε ὁ ἐθνικὸς ἀν-
θρωπος τῆς φυλῆς του, δύναμις ἥθική, ἀπαύ-
γασμα δυνάμεων, ἥρως, εὐεργέτης καὶ ὁδηγὸς
τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Τὸ ἔργον του, καὶ ὅταν δὲν
ἔγγιζῃ ἀκόμη τὴν ἐπικαιρότητα, διότι ὅμως
ἀπορρέει ἀπὸ τὰς βαθυτέρας πηγὰς τῆς μεγά-
λης ὁμαδικῆς ψυχῆς τῆς φιλῆς του, εἶνε ἔργον
ἐθνικὸν καὶ ἔργον πατριωτικόν. 'Αλλ' ὅταν ὁ
τραγουδιστής, ὁ χειριζόμενος τὰ ὅργανα τῶν
ἄρμονιῶν καὶ τῶν συγκινήσεων, κατορθώνη εἰς
τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν ἥθικῶν δυνάμεων τοῦ
ἐθνους του, νὰ φέρῃ τὸ ἄσμα του πλησιέστε-
ρον καὶ ἀμεσώτερον πρὸς τὴν κίνησιν τῶν με-
γάλων ὁμάδων καὶ νὰ ἀναφλέγῃ ἐνθουσιασμὸν
καὶ νὰ ὑπομοχλεύῃ ἵερὰ μίση καὶ νὰ μελῳδῇ
παρηγορίας καὶ ἐγκαρτερήσεις, κανεὶς δὲν εἰμ-
πορεῖ τότε νὰ παραγγνωρίζῃ τὴν πρόθεσιν, νὰ
παραβλέπῃ τὸ σχέδιον, νάψηφῇ τὸν ἄγωνα, ζη-
τῶν νὰ βαθμολογήσῃ τὸ εἶδος ἀπὸ τὴν ἄποψιν
τῆς καθαρᾶς τέχνης.

Δι αὐτὸ θά ἦτο ἄκαριον καὶ θὰ ἦτο σχολαστικὸν τὸ ἔργον τῆς καθαρᾶς κριτικῆς ἐμπρόδες εἰς ἔνα βιβλίον, τὸ διοῖον εἶνε ἔτοιμον νὰ ταξιδεύσῃ, φέρον ἐνθαρρύνσεις, ὁρμὰς καὶ παρηγορίας, φέρον τὴν φωνὴν τῆς ἐλευθέρας πατρίδος πρὸς τοὺς ἀπελευθέρους. Ἐὰν τὸ τραγούδι αὐτό, ποῦ ψάλλει τώρα δ. κ. Στρατήγης καὶ τὸ διοῖον θερμαίνει δ ἐνθουσιασμὸς δ ὄνθρωπινος, καὶ τὸ δονεῖ δ πόνος τῶν μαρτυρίων καὶ τὸ ἀκονίζει ὡς δπλον τὸ μῆσος, τὸ ἀδρὸν καὶ ἄκρατον, ἐὰν τὸ τραγούδι αὐτὸ μὲ τὴν δημητικὴν ρητορικὴν του καὶ μὲ τὸ ἀφελὲς πάθος του, ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ κινήσῃ ἔνα βραχίονα, νὰ ἀφυπνίσῃ μίαν ἐκδίκησιν, νὰ στεγνώσῃ δύο δάκρυα, νὰ ἔξυπνήσῃ μίαν κοιμωμένην ψυχήν, νὰ ουθμίσῃ μὲ τὸν ἥχον του ἔνα γενναῖον βῆμα, δ. κ. Στρατήγης μὲ τὸ φλογερόν του βιβλίον προσέφερε κάτι εἰς τὴν πατρίδα του καὶ προσέφερε πολύ.

Καὶ αὐτὴν ἡτοῦ νποθέτω ἡ εὐγενικὴ πρόθεσις τοῦ ποιητοῦ, ὁ δόποῖος ἥλθε νὰ ἐνώσῃ τὸ τραγούδι του μὲ τὸ πατριωτικὸν ἔργον μιᾶς ἑταιρείας. Ἀν εἶχα νάντιμετωπίσω τὸ ἔργον αὐτὸ μὲ τὴν αἰσθητικὴν μου μόνον, θὰ εἶχα ἵσως τὰς προτιμήσεις μουν εἰς τὸν τόμον αὐτὸν καὶ θὰ εἶχα τὴν ἐκλογήν μουν. Ἀλλὰ δὲν θέλω ἀνθριβῶς νὰ ἔχω προτιμήσεις ἢ ἀπαρεσκείας. Δὲν μου ἐπιτρέπεται νὰ ἔχω. Ἐμπρός εἰς μίαν ὅμάδα στρατευομένην δὲν προσκολλᾷ κανεὶς τὰ βλέμματά του εἰς τοὺς ἀλκιμωτέρους καὶ τὸν εὐφροστοτέρους. Ὁλοι, ωμαλέοι καὶ ἀδύνατοι, ὠδραῖοι καὶ ἄσχημοι, βαδίζουν πρός ἓνα σκοπόν, ὅλοι βαδίζουν διὰ τὴν πατρίδα. Καί, ποῖος ἡξεύρει! — ἔκεινοι ποῦ φαίνονται ἀσθενέστεροι, ἵσως φανοῦν οἵ χρησιμώτεροι.

Μὲ τὴν συγκίνησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν ποῦ προβοδίζει τὰ τραγούδια του πρὸς τὰ σκλαβωμένα χώματα δ. κ. Στρατήγης, τὰ παρακολουθῶ καὶ τὰ προβοδίζω. ‘Ο ποιητὴς δὲν ερεύνεται μίαν ὥραίν ἡμέραν καὶ ἔνα ὥραιον γυρισμόν.

⁵Αν θὰ γυρίσῃς μιὰ φορά σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν
λέγει πρὸς τὴν ψυγήν του [σφαιρα]

*'Απ' τοῦ Ὀλύμπου πέρασε τὴν ἄγια κορυφὴ
Κ' ἔναν ἀητό τῆς ωάτησε, ἢν λευτερώθη ἡ
Σκλάβα
Κ' ἢν ζῆ κανα τραγούδι μου ποῦ ψάλλουν οἱ
ἀδεοωποί*

Δὲν εὑρίσκω εἰς τὴν ψυχήν μου καλλιτέραν εὐχὴν διὰ τὸν ποιητὴν καὶ τὸ τραγούδι του ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὕδαιμον αὐτοῦ ὀνείρου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

*N. G. ΠΟΛΙΤΟΥ. Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παραδόσεις, μέρη δύο ἐκδοθέντα, εἰς 8ον ἐκ σελ. 1848 (Βι-
βλιοθήκη Μαρασοῦ ἀρ 255-262).*

Η γλῶσσα καὶ ἡ λογοτεχνία ἐνὸς λαοῦ εἶναι τὰ δύο πολυτιμότατα τεκμήρια τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἐνότητος. Οἱ ἀλληλής πολιτισμός, καθὼς καὶ ἡ ἐκπαίδευσις αὐτοῦ, ἔγκειται εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς συνοχῆς τῶν σημερινῶν γενεῶν πρὸς τὰς παρελθόντας, καὶ ταύτην ἀποκτᾷ διὰ τῆς μελέτης τοῦ παρελθόντος καὶ τῶν πνευματικῶν προϊόντων τῶν δικαιούμενων. Η συναίσθησις

σις τῆς ἀδιασπάστου συνοχῆς ἐν τῷ ἴστο-
ρικῷ αὐτοῦ βίῳ, τοῦ δίδει ὑπερηφάνειαν μὲν
ἐπὶ τῇ καταγωγῇ, δυνάμεις δὲ πρὸς μέλλου-
σαν ἔργασίαν διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους
του.

Τὴν διαδοχὴν αὐτὴν τῶν γενεῶν καὶ τὴν ἀρμονικὴν αὐτῶν συνέχειαν μᾶς ἀποκαλύπτουν ή γλῶσσα καὶ ή λογοτεχνία ἐνὸς λαοῦ, εἴτε εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς μορφῆς, εἴτε εἰς τὴν ἄγραφον, τὴν κατὰ φύσιν. Οἱ ποιητὲς καὶ ὁ λογοτέχνης καθόλου, ὁ δῆποιος μὲν μόχθον λα-
ξεύει ἔνα στίχον ἢ μίαν φράσιν, ἢ ὁ ἐπιστή-
μων, ὁ δῆποιος εἰς τὸ ἥρεμον σπουδαστῆριόν
του ἔρευνα καὶ κάμνει γνωστὴν τὴν δημώδη
λογοτεχνίαν τοῦ λαοῦ του, δὲν ἐργάζονται ἀ-
πλῶς ὡς καλλιτέχναι ἢ ὡς σοφοί· εἶναι καὶ
ἐργάται ἀθόρυβοι ἀλλὰ βαρυσήμαντοι τῆς ἐθνι-
κῆς συστάσεως καὶ ἐνότητος, εἶναι οὐκοδόμοι
τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Εἴδομεν τὰ τελευταῖα
αὐτὰ χρόνια λογοτεχνίας, αἱ δῆποιαι ἐδημιούρ-
γησαν ἔθνη, ὅπως συνέβη εἰς τὴν Γερμανίαν
μὲ τὸν Γκαΐτε καὶ Σύλλεο.

Πρὸ πάντων ἡ δημιώδης λογοτεχνία περικλείει ἐν ἑαυτῇ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους καὶ τὴν μεταδίδει ἀμετάβλητον ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Οἱ μέγας Γαλάτης φιλόλογος καὶ λαογράφος Gaston Paris μᾶς διδάσκει, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Γρίμοι, οἱ δύοιοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ἡ σκοληλήθησαν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἔκδοσιν μεσαιωνικῶν ποιημάτων τῆς Γερμανίας καὶ παραμυθιῶν αὐτῆς, δὲν ὑπῆρξαν μόνον μεγάλοι φιλόλογοι, ἀλλὰ καὶ ἴδρυται τῆς νεωτέρας γερμανικῆς ἐθνότητος.

Τὸν τοιαύτην ἔποψιν, κυρίως ἐθνικήν, πρέπει νὰ κριθῇ καὶ τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ διδασκάλου κ. Ν. Γ. Πολίτου, αἱ Παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐπὶ χρόνον μακρὸν περιεφρονεῖτο ἡ ἄγραφος λογοτεχνία μας, τἀσματα, τὰ παραμύθια, αἱ παροιμίαι καὶ αἱ παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας. Πρῶτος δὲ κ. Ν. Γ. Πολίτης μᾶς δείξει διπόσον πολύτιμος ἐίναι ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν καὶ διπόσον πλουσία ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἡ φιλολογία τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι μεταλλείον ἀκένωτον εἰδῆς εων περὶ τοῦ παρελθόντος οὐ λαοῦ τὰ παρημελημένα μας τραγούδια καὶ τὶ παραδόσεις, εἴναι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τῶν πατέρων μας, ἡ ὁποία διεσώθη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν καὶ ἡ οποία εἶστορεῖ τὰς δόξας τοῦ παρελθόντος καὶ ἡς διδάσκει τὰ καθήκοντα τοῦ μέλλοντος.

Αἱ παραδόσεις μάλιστα εἶναι τὰ σπουδαιό-

τατα μημεῖα τῆς δημάδοις λογοτεχνίας, ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποιφιν Ἰδίως κρινόμενα. Τὰ μὲν παραμύθια καὶ αἱ παροιμίαι περιέχουν στοιχεῖα κυρίως ἀνθρωπολογικὰ ἢ ψυχολογικὰ καὶ συχνότατα εὑρίσκομεν ἔνα παραμύθι ἢ μίαν παροιμίαν εἰς λαοὺς ἀπομεμακρυσμένους ἀλλήλων. Τὸ πλεῖστον δύμας μέρος τῶν παραδόσεων εἶναι συνέχεια τῶν παρελθόντων χρόνων, ἀναφέρονται εἰς δόξας περασμένας, τῶν δποιῶν τὴν μνήμην ἐκληροδότησαν αἱ παρελθοῦσαι γενεαὶ εἰς τὰς μεταγενετέρας, ἢ τούλαχιστον διεπλάσθησαν ἐξ ἀρχαίων δοξασιῶν καὶ μυθικῶν στοιχείων, τὰ δποια ἐπεσκοτίσθησαν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ διεμόρφωσαν ἢ καὶ διαμορφώνουν καθ ἔκαστην παραδόσεις.

“Ολα αυτά, τὸν τρόπον τῆς γενέσεως καὶ τῆς περαιτέρῳ διαμορφώσεως τῶν παραδόσεων ὅπως καὶ τὰ ποικίλα εἰς αὐτὰς ὑπάρχοντα στοιχεῖα, ψυχολογικὰ ἢ ἐθνικά, μᾶς τὰ μανθάνει ὁ συγγραφεὺς τῶν Παραδόσεων μὲν ἀκριβειαν θαυμασίων καὶ μὲν πλοῦτον γνώσεων μοναδικόν. Εἰς τὸ Α'. μέρος καταγράφει τὰς παραδόσεις εἰς τὴν δημώδη γλώσσαν ἀνεφοριμένας εἰς 1013 καὶ συλλεχθείσας ἐκ διαφόρων πηγῶν. Πρῶτον μὲν ἔξ αὐτηροις ἢ ἔξ ἀνακοινώσεων φίλων καὶ διμιλητῶν αὐτοῦ. Πολλὰς δημως ενδύσκει εἰς βιβλία παντοειδῆ: εἰς τοὺς περιηγητάς, οἱ διοῖοι ἐπεσκέψθησαν τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, εἰς μελέτας συγχρόνων ἀρχαιολόγων, εἰς περιοδικὰ ἱδικά μας καὶ ἔνα, εἰς ἐφημερίδας τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος: δισας παραδόσεις διασκευάζει ὁ ἱδιος ἐκ τῆς ἔνης γλώσσης ἢ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς καθαρευούσσης εἰς τὴν δημώδη, σημειώνει δι' ἀστερίσκου πρός ἔνδειξιν, διτὶ δὲν προέρχονται ἀμέσως ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ.

Τὸ Β'. μέρος περιλαμβάνει τὰς σημειώσεις, αἱ δποῖαι πολλάκις εἶναι δλόκληροι μελέται, πολυνήμαντοι διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἐν αὐταῖς ἔρευνῶν. Εἶναι θαυμασμοῦ ἀξία ἡ μέθοδος τοῦ συγγραφέως, ἡ τελείως ἐπιστημονικὴ ἐν ἔρευναις λαογραφικαῖς, αἱ δποῖαι εἰς κανὲν ἄλλο ἔθνος, οὐδὲ εἰς τὴν Γαλλίαν, οὐδὲ εἰς τὴν Γερμανίαν, δὲν προσέλαβον ἀκόμη τὸν αὖ- στηρὸν ἐκείνον ἐπιστημονικὸν τύπον, τὸν δ- ποῖον προσέδωκεν εἰς αὐτὰς ὁ ἡμέτερος δι- δάσκαλος. Τελειότης μενόδου, ἀκρίβεια ἔρευ- νης, μάλιστα δὲ σπανία διὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐπιστήμην βιβλιογραφικὴ γνῶσις καὶ αὐστηρό- της ἄγρυπνος εἰς πᾶσαν παραπομπὴν καὶ ἀνα- γωγὴν τῶν γραφομένων εἰς τὰς πηγὰς — ἀπο-

τῶν πατέρων μας μὲ τὸ ἄγγελμα τὸ χαρούσονον,
τὸ δποῖον οἱ ναυτιλλόμενοι δίδουν εἰς τὴν Γορ-
γόναν ἡ δποία ἐρωτᾷ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς
Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς
νὰ τοὺς φωνάξωμεν περὶ τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς:
«Ζῆ καὶ βασιλεύει!»

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ Ι. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Γερμανική Σχολή. Συνεδρία τῆς 5 Ιανουαρίου 1905. — Ο κ. Κόλμπε περιηγηθεὶς πρὸ μικροῦ τὰ πρὸς τὴν Λακωνικὴν μεθόρια τῆς Μεσσηνίας πρὸς μελέτην τῆς ἀρχαίας τοπογραφίας καὶ συλλογὴν ἐπιγραφῶν, ἀντέγραψεν ἐν Μεσσηνῇ ἐπιγραφήν τινα προερχομένην ἐκ τοῦ ἔτους 78 μ. Χ. καὶ πραγματευομένην τὰ τῆς ὁροθεσίας τῆς χώρας τῶν Μεσσηνίων πρὸς τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων, ὥμιλησε δὲ περὶ τε τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῆς χώρας, εἰς ἣν ἐναπέστη ἡ οἰκία τοῦ Αἰγαίου Λακωνικοῦ Λαοῦ.

αναφέρεται, ὡσάντως δὲ καὶ ἐν γένει περὶ τῶν περὶ δρίών διαφορῶν τῶν Μεσσηνίων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.⁷ Ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐδόθη ἡ ἀφορμὴ πρὸς ἔκρηξιν τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, διότι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Μεσσηνίοι εἶχον ἀξιώσεις κατοχῆς τοῦ λεοντοῦ τῆς Λιμνάτιδος Ἀρτέμιδος τοῦ κειμένου ἐν τῇ Δευθελιάτιδι χώρᾳ. Ὁ πόλεμος κατέληξεν εἰς ἥτταν τῶν Μεσσηνίων καὶ κατάκτησιν ἀπάστησε τῆς χώρας αὐτῶν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλ᾽ ἔπειτα ἀφοῦ οἱ Μεσσηνίοι διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδα ἀνέκτησαν πάλιν τὴν χώραν αὐτῶν, ἥρχισαν νέαι ἔριδες περὶ τῶν μεθορίων διαρκέσασαι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ὁματίκης κυριαρχίας, ὅτε οἱ Ρωμαῖοι κρίνοντες ὡς διαιτηταὶ παρεχώρουν τὴν Δευθελιάτιδα ὅτε μὲν εἰς τοὺς Μεσσηνίους, ὅτε δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους.⁸ Οἱ Λουδοβίκος Ρός εἶχεν ἀνεύρει τὸ πρότιμον τοῦ λόγου εἰπεῖν τῷ δῆμῳ Ἀλαγονείας, στήλας φερούσας τὴν ἐπιγραφὴν· *“Οσας*

ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΚΡΗΤΗΣ

*Άνασκαφὴ τάφων θολωτῶν ἐν Κρήτῃ.—Κτε-
ρίσματα. — Ρύτιον τὸ Ὀμηρικόν.*

Από της 7-22 Δεκεμβρίου 1904 άνέσκαψα τέσσαρις αρχαικωτάτους τάφους παρὰ τὸ χωρίον Κουμάσα τῆς ἐπαρχίας Μονοφατσίου εἰς ἀπόστασιν 10 περίπου χιλιομέτρων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Οι τάφοι ἀπέτελουν μικρὸν

μαστὸν ἐν τῷ κατωφρεῖ ἐδάφει, κείμενοι δὲ εἰς
παρὰ τὸν ἄλλον, καὶ εἶναι πάντες κτιστοὶ κατὰ
τὸν λεγόμενον Κυκλώπειον τρόπον. δι’ ἀκατερ-
γάστων μεγάλων καὶ μικρῶν λίθων. Τούτων
εἰς μὲν εἶναι τετράγωνος, οἱ δὲ τρεῖς κυκλικοὶ
καὶ θολωτοὶ κτισμένοι κατὰ τὸν γνωστὸν Μυ-
κηναϊκὸν τρόπον διὰ τῆς πρὸς τὰ ἔσω προε-
ξοχῆς τῶν ἀεὶ ὑπεροικειμένων δόμων (en en-
corbellement). Τὸ ἄνω μέρος τῶν θόλων εἴχε
καταρρεύσει ἀπ’ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος, ὡς δεί-
κνυται ἐκ τάφου ρωμαϊκοῦ εὑρεθέντος ἐν τῇ
ἐπιχώσει ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, σώζεται δὲ μό-
νον ὁ κυκλικὸς τῶν θόλων τοίχος εἰς ὕψος 1-1 $\frac{1}{2}$
μέτρου.

Οἱ τάφοι ἀνήκουσιν ὡς ἔξαγεται ἀσφαλέστατα καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαικωτάτου τούτου τῆς οἰκοδομίας καὶ ἐκ τῶν εὐθεμέντων πτερισμάτων εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην Κορητικὴν περίοδον, τὴν λεγομένην πρωτοκρητικὴν ἢ πρωτομινωϊκὴν μεταξὺ τοῦ 2^{ου} καὶ τοῦ 20^{ου} αἰώνος πρὸ Χριστοῦ, εἶναι ἀραι ἀρχαιότεροι τῆς ἀκμῆς τῶν ἀνακτόρων τῆς Κνωσοῦ καὶ τῆς Φαιστοῦ. "Ωστε εἰς τοὺς ἀρχαικούς ἀντούς θόλους ἔχομεν τοὺς προγόνους οὗτως εἰπεῖν καὶ τὰ πρότυπα τῶν μεγαλοπρεπῶν θολωτῶν τάφων τῶν Μυκηνῶν.

Τῶν τοιῶν θολωτῶν τάφων οἱ δύο εἶναι μεγαλείτεροι, ἔχοντες κάτω διάμετρον 10 περίπου μέτρων ἐσωτερικὸν ἥτοι ἀνευ τοῦ πάχους τῶν τοίχων, τὸ δποίον ποικίλλει μεταξὺ 1 $\frac{1}{2}$ καὶ δύο μέτρων, ὁ τρίτος εἶναι μικρότερος ἔχων διάμετρον 4 μέτρων. Καὶ οἱ τοεῖς ἔχουσι πύλην πρὸς Ἀνατολὰς λίαν πλατεῖαν ἀλλὰ χαμηλήν, τῆς δποίας ὑπέροχειται μονόλιθον ὑπέρθυρον κολοσσαῖον. Αἱ πύλαι ἡσαν φραγμέναι διὰ τοίχου καὶ γῆς λευκῆς ἄλλοθεν φορητῆς, ἔξωθεν δὲ ἀντὶ δρόμου ὑπῆρχε μόνον πρὸ τῆς πύλης στόμιον ἥτοι λάκκος τετράγωνος κτιστὸς οὐγὶ μέγας.

Ἐν ἑκαστῳ τάφῳ ἦσαν τεθαμμένοι νεκροὶ πολυνάριθμοι, ἑκατονταίδες δῆλαι, ἀφ' οὗ οἱ σκελετοὶ αὐτῶν, φριπομένοι κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀποτελοῦν στρῶμα ἔχον ἐνιακοῦ πάχος 50-80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡσαν ἄρα τάφοι οἰκογενειακοὶ ἢ τιάφοι γενῶν ὀλοκλήρων. Τὰ πλεῖστα τῶν ὀστῶν οὐδὲν σημειον καύσεως δεικνύουσιν, ἀλλ' ἐντὸς τῶν τάφων εἰς τὸ ἔδαφος εὑρέθησαν καταφανέστατα ἵχνη πυρῶν καὶ ἀριθμός τις ὀστῶν εὑρέθη μαυρισμένος ἐκ τοῦ καπνοῦ.

Πρὸς τὴν σημαντικότητα τῶν κτιρίων ἀμιλ-

ἄται ή σπουδαιότης τῶν εὐρεθέντων κτερισμάτων, ἀνηκόντων πάντων εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν τὴν πρωτοκαμαραϊκήν, τὴν ἐργομένην ἀμέσως μετὰ τὴν νεολιθικήν. Εἶναι δὲ ταῦτα μεταλλικὰ μὲν περὶ τὰ 30 δίστομα ἐγχειρίδια χαλκᾶ, ἀποψιλωτικοί τινες λαβίδες καὶ ἄλλα μικρὰ χαλκᾶ ἔργαλεῖα, ἐν φέλλιον ἀπλοῦν χρυσοῦν, κόσμημα ἡ διάδημα χρυσοῦν ἐκ πλατείας ταινίας μὲν διπλῆν γραμμῆν καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν ἐκκρούστων στιγμῶν. Ἐπειτα ἀκολουθεῖ σειρὰ πηλίνων ἀγγείων ἐκ μέλανος πηλοῦ μὲ διακόσμησιν χαρακτήν, ἡ Καμαραϊκοῦ ρυθμοῦ μὲ διακόσμησιν πολύχρωμον καὶ ἐπιφάνειαν τραχωματικὴν (à la barbotine). Πολλὰ τῶν πηλίνων ἀγγείων ἔχουσιν ἡ ἀπομιοῦνται μορφὰς ζώων καὶ ἀνθρώπων. Πλουσία εἶναι καὶ ἡ συλλογὴ τῶν λιθίνων καὶ μαρμαρίνων μικρῶν ἀγγείων, τῶν ὅποιών τινὰ μὲ χαρακτὰ κοσμήματα. Εὑρέθησαν πρὸς τούτοις εἰδώλια μαρμάρινα ἐκ τῶν λεγομένων Κυκλαδικῶν ἡ Καρικῶν λίθινα καὶ ἐν μικρὸν ἐλεφάντινον. Ἀκόμη σφραγίδες σημαντικότατα ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἐλεφάντιναι καὶ ἐκ στεατίου.

Τὰ κτερίσματα τῶν τάφων τούτων ὅμοιά-
ζουσι πρὸς τὰ εὑρεθέντα πρὸς εἰκόσαιτίας εἰς
θέσιν Ἀγιον Ὄνουφριον παρὰ τὴν Φαιστόν,
οἵ δὲ εὑρεθέντες τάφοι καὶ τὰ κτερίσματα τῆς
Κουμάσας πρὸς τάφον θολωτὸν μετὰ τῶν κτε-
ρισμάτων του, ἀνασκαφέντα κατὰ τὸ παρελθὸν
θέρος ὑπὸ τῆς Ἱταλικῆς ἀρχαιολογικῆς Ἀπο-
στολῆς παρὰ τὴν Ἀγίαν Τριάδα ὅλλα μὴ δη-
μοσιευθέντα εἰσέτι. Πάντα ταῦτα ἐνέχουσι τὴν
ἔξαιρετικὴν σπουδαιότητα ὅτι ἀντιπρόσωπεύου-
σιν ἐποχὴν πολὺ ἀρχαιοτέραν τῆς λεγομένης Μυ-
κηναϊκῆς καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Κρητικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐκ τῆς πληθύνος τῶν τεθαμμένων ἐν τοῖς τάφοις τούτοις νεκρῶν ἔξαγεται ὅτι οἱ τάφοι ἀνήκον εἰς συνοικισμὸν πολυπληθῆ ἢ πόλιν πολυάνθρωπον· οἱ τάφοι δὲ λλοις αὐτὸι δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι οἱ μόνοι εὑδισκόμενοι ἐνταῦθα λείψανα κατοικιῶν καὶ τοῖχοι ἀναλημματικοὶ φαίνονται εἰς τὰ πέριξ, δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι αἱ μελετώμεναι αὐτόθι ἐργασίαι μετά τὴν πάροδον τοῦ χειμῶνος δαπάναις τῆς Κορητικῆς Κυβερνήσεως θὰ φέρωσιν εἰς φῶς καὶ ἄλλα σπουδαιότερα ἵσως καὶ πολυαριθμότεροι λείψανα τοῦ ἀρχαϊκωτάτου τούτου πολιτισμοῦ

τῶν παρατηρηθέντων πέριξ ἄλλων σημείων ἔξαγεται ἀσφαλῶς ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο συνοικισμὸς ἡ πόλις πρωτοκρητικὴ ἔξαιρετικῆς σημασίας. Ποία διμος εἶναι αὕτη; Ο "Ομηρος" (Ιλιάδος Β 647) ἀναφέρει κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πρὸς τῇ Γορτύνῃ καὶ τῇ Φαιστῷ καὶ τῷ Ρύτιον ὡς πόλιν πολυάνθρωπον (εὐ ναιεταώσας). Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ἀρχαίων πηγῶν εἶναι ἔξηκριβωμένον ὅτι τῷ Ρύτιον ἔκειτο πλησίον τῆς Γορτύνης δόπιος καὶ ἡ Φαιστός, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἴστορικήν ἐποχὴν ἡ πόλις εἶχεν ὑποταχθῆ καὶ συγχωνευθῆ πρὸς τὴν Γόρτινα. Θεωρῶ διὰ τοῦτο πιθανόταν ὅτι ἐν τῇ θέσει ταύτη ἔχομεν τὸ ἀρχαῖον Ρύτιον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δύο ὥρας ἀκόμη ἀνατολικώτερον ἀπέχον σημερινὸν χωρίον Ρωτάσι διπού διὰ Spratt καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν τὸ ἐποδέτουν, σηριζόμενοι εἰς τὴν μικρὰν διοικητικὰ τοῦ ὀνόματος καὶ εἰς ἔχην τινὰ ἀρχαίων ἐπὶ λόφου φαινομένων. Τὸ πρᾶγμα πιστεύω ὅτι θὰ διαλευκανθῇ ἐντελῶς διὰ τῶν προσεχῶν ἐργασιῶν.

ΣΤΕΦ. Α. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Θάνατος ἐνδε σκληροῦ

Ἐνας σκληρὸς ἀνθρωπὸς μᾶς ἀπεχαιρέτισε. Δὲν ἦτο πλέον διευθυντής τῆς ἀστυνομίας κοιλαῖων, οὐδὲ ταξίαρχος ὁθῶν αἱματώμενας σάρκας ἐπάνω εἰς τοὺς λόφους τοῦ Γριμπόβουν. Ἡτο ἰδιώτης. Ἡτο εἰρηνικὸς καφεπότης, παρὰ τὸ θυρηβοῦν συντριβάνι τοῦ κήπου τοῦ Κλαυθμῶνος, ἰδιώτης καὶ ἀπόστρατος, μέσα εἰς τὴν γαλήνην τῶν ὁχρῶν φυτῶν, μακρὰν τῆς βοῆς, ὑπηρετούμενος ἀπὸ προϊστορικὸν καφεφετῆν. Ἔκει ἀνέτνεεν ὄρατα τὴν εἰρήνην, διὰ τὴν δοπίαν τόσον ἥγωνισθη. Ἔκει ἀκριβῶς, ὅταν ὑπῆρχον τὰ παλαιὰ κατώγια ποῦ ἐλέγοντο τότε ἀστυνομία, τὸν ἐγνώρισα διευθυντήν. Ο Μπαϊρακτάρης ἐκάλητο ἐπὶ ἀπλῆς καρέκλας, ἐν μέσῳ λάζων καὶ πιστολιῶν κατασχεθέντων, μέσα εἰς τοὺς γυμνοὺς τοίχους τῆς τότε ἀστυνομίας, τοῦ ἄλλοτε, ὃς γνωστόν, ἀνακτόρου τοῦ Ὀθωνος. Οἱ τοῖχοι ἦσαν φαγωμένοι, καὶ ἔνα κομμάτι κονιάματος πεσόν, εἶχεν ἀποκαλύψει τὸ χρῶμα ποῦ εἶχεν ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον ὅταν τὸ κατοικοῦσαν οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος. Φωτογραφίαι λωποδυτῶν διασήμων, Ποντικομαμῆ, Μακραών, Ναπολέοντος καὶ Ἀλευρομονοστάκη συνεπλήρων τὸν στολισμὸν τῆς αἰθουσῆς. Ἔκει εἶδα διὰ πρώτην φορὰν τὸν

Μπαϊρακτάρην ἐνθρονισμένον ὡς διευθυντήν, ἢ πόλις πρωτοκρητικὴ ἔξαιρετικῆς σημασίας. Ποία διμος εἶναι αὕτη; Ο "Ομηρος" (Ιλιάδος Β 647) ἀναφέρει κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πρὸς τῇ Γορτύνῃ καὶ τῇ Φαιστῷ καὶ τῷ Ρύτιον ὡς πόλιν πολυάνθρωπον (εὐ ναιεταώσας). Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ἀρχαίων πηγῶν εἶναι ἔξηκριβωμένον ὅτι τῷ Ρύτιον ἔκειτο πλησίον τῆς Γορτύνης δόπιος καὶ ἡ Φαιστός, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἴστορικήν ἐπο-

χὴν ἡ πόλις εἶχεν ὑποταχθῆ καὶ συγχωνευθῆ πρὸς τὴν Γόρτινα. Θεωρῶ διὰ τοῦτο πιθα-

νώταν ὅτι ἐν τῇ θέσει ταύτη ἔχομεν τὸ ἀρχαῖον Ρύτιον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δύο ἀκόμη ἀνατολικώτερον ἀπέχον σημερινὸν χωρίον Ρωτάσι διπού διὰ Spratt καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν τὸ ἐποδέτουν, σηριζόμενοι εἰς τὴν μικρὰν διοικητικὰ τοῦ ὀνόματος καὶ εἰς ἔχην τινὰ ἀρχαίων ἐπὶ λόφου φαινομένων. Τὸ πρᾶγμα πιστεύω ὅτι θὰ διαλευκανθῇ ἐντελῶς διὰ τῶν προσεχῶν ἐργασιῶν.

— Λέγετε, ἀκούω. Εἴπεν δ Μπαϊρακτάρης τείνων τὸ αὐτό.

— Άλλα πρὸς σχεδὸν τελειώσῃ τὴν φιλόφρονα φράσιν, ἐστρωθῆ καὶ αἰφνιδίως ἐδωσεν εἰς τὰ μοῦντα τοῦ κασάπη ἔνα μπάτσον κροτήσαντα εἰς δλον τὸ κατάστημα. Προσέθεσε δέ:

— Παληγάνθρωπε, νὰ μάθης ὅτι δὲν μπαίνουν εἰς δημόσιο γραφεῖο μὲ τὸ τσιγάρο.

Ο κασάπης τρέμων ἔριξε κατὰ γῆς τὴν ἀναμένην γόπτα ποῦ ἐκράτει, καὶ τὸ ἄλλο τσιγάρο ποῦ εἶχεν εἰς τὸ αὐτό.

— Τώρα λέγε. Εἴπεν δ Διευθυντής, ὡς νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε.

Αὐτός ἦτο δ Μπαϊρακτάρης. Ἡτο δ κόλαφος. Σχεδὸν δὲν ἐφήρμοσεν ἄλλον ἀστυνομικὸν κώδικα ἀπὸ τὴν χειρα του, καὶ δὲν ἐγνώρισε τὸν γραπτὸν εἰμὴ εἰς σπανίας περιστάσεις. Ἐπὶ τῆς πυγμῆς του ἐστηλώθη ἡ Ἡράκλειος δικαιούσην. Ἐπὶ τῶν νώτων του περιέφερε λεοντήν. Βακτηρίαν του εἶχε τὸ ρύπαλον. Ἐκολάφισεν ἀφθόνως, χροταστικῶς, μέχρις ὑπεραναπτύξεως τῶν μυώνων τῆς δεξιᾶς χειρός, ἐσπασε δόντια, ἐκατέβασεν ὕμους, ἐχάρῃ τὸ εὐλογημένον ἔνδον δὲν οὐδεὶς ἄλλος. Ἀλλὰ κάθε μπάτσος Μπαϊρακτάρειος ὅθει τὰς Ἀθήνας δέκα χρόνια ἐμπρός. Ἡ τρομερὰ φυλὴ ἡ δόπια κατέβη μίαν ἡμέραν ἀπὸ κάποιαν παραλίαν τοῦ Αιγαίου φοροῦσα βράκες καὶ λουστρίνια καὶ δεικνύουσα γάμπτες ἀμέμπτως καλτσωμένες, ἡ πληρώσασα μὲ κανγάδες τὰς ἀγοράς καὶ τὰ σοκάκια του 62, ἡ ντυθεῖσα ἔπειτα τὸ στενὸν βρακί, τὰ παπούτσια μὲ τὴν αἰχμήν, τὸ ζουνάρι τὸ ὃς πλημμύρα αἱματος ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἡ ὑψώσασα τοὺς ὕμους, ἡ σκεπάζουσα τὰς δοφῆς μὲ τὸ τσουλοῦφι τῶν λιτασμένων μαλλιῶν — ἡ τρομερὰ φυλὴ συνετρίβη ἐντὸς δύο ἑτῶν ἀπὸ τὸν γρόνθον τοῦ Διευθυντοῦ. Καὶ αὐγὰ καὶ βοῦτσα καὶ σαρδέλλα καὶ ἀλμη πιθανὸν νὰ ἔχοησίμευσαν διὰ τὴν ἀπολύτωσιν. Κανεὶς δὲν τὰ ἐνθυμεῖται πλέον. Ποίος συλλογίζεται κατόπιν τοὺς δρόμους διὰ τῶν δοπιών ἥλθεν ἡ ἐλευθερία; Τὴν ἐλευθερίαν συλλογίζο-

μεθα δλοι. Καὶ αὐτὴν μᾶς τὴν ἐδώρησεν δ Μπαϊρακτάρης. Ἐλεύθεροι νὰ ἀγαπήσωμεν, ἐλεύθεροι νὰ περάσωμεν μὲ τὸ θῆλυ εἰς τὸν σκοτεινὸν δρόμον, Ἐλεύθεροι νὰ στρίψωμεν τὸ μουστάκι χωρὶς νὰ δώσωμεν λόγον, Ἐλεύθεροι νὰ φορήσωμεν, ἀν καὶ τοῦτο τὸ ἀπαυτοῦσαν αὶ περιστάσεις, ἔνα ζούμη πατσᾶ νυκτὸς εἰς τὸν Ψυρρῆ. Ἐνας παλαιὸς στρατιώτης, τῆς ἐποχῆς τῆς κοτταπήτας, ὧνειρεύθη αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν διὰ τὸν τοὺς συγχρόνους του. Τὸ Πολίτευμα; Εἶνε περιτόν! Ο Μπαϊρακτάρης εἶχεν ἵδικόν του πολίτευμα, τὸ δόπιον δὲν ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἀγρίων, ἀλλ' εἰς εἰανότον, εἰς τὸ χέρι του, εἰς τὴν ἀτρόμητον στρατιωτικήν του ψυχὴν ἡ δοπιά τὸν ἔκαμε σκιάχρι τὸν κουμπουράδων ἐν Πελοποννήσῳ καὶ βραδύτερον ἔξολοθρευτὴν ἐνὸς ἀκαθάρτου αἱματος ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν, αἱματος φιζωμένου διὰ τοῖν γενεῶν εἰς τὸν Ψυρρῆ. Ὅπο τὰς μεγάλας καὶ ἀνεφαρμόστους ἐλευθερίας, ὡς εἶνε αἱ ἐλληνικαί, πόσον ὡραῖα εὐδοκιμοῦν μερικαὶ τυραννίαι! Ο Μπαϊρακτάρης ἦτο τύραννος, ἀλλ' εἶχομεν ἀνάγκην ἐνδὸς τυράννου εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Αθηνῶν, δπως πολλαὶ ἄλλαι ὑπηρεσίαι τοῦ κράτους ἀναζητοῦν ματαίως τυράννους ἀρχηγοὺς καὶ δὲν τοὺς ενδίσκουν. Οὐδέποτε παλαιὸς Ἐλλην στρατιώτης ἔξηγίασε τὸν κόλαφον, ὡς αὐτός. Οὐδεὶς ἄλλος ὑπῆρξε τόσον στρατιώτης, δον αὐτός, δ δικαστής Ἡράκλης.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΞΕΔΟΘΗ συλλογὴ ποιημάτων τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ «Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή». Ο ποιητής θίγει τὰς βαθυτέρας καὶ λεπτοτέρας χορδὰς τῆς τέχνης. Εἶναι ποιήματα ποῦ σὲ σταματῶν ἐπὶ πολὺ καὶ μεταδίδονταν τὸ βαθὺ συναίσθημα ποῦ ἐσκλάβωσε τὴν μούσαν του διὰ τὴν δηλητήη ὑψηλά πολὺ ὑψηλά: εἶναι ἄλλα ποὺ μέσα σὲ λίγες πινελιές ἐγκλείσουν μίαν ὄραταν σκέψην μὲ τὴν χάριν καλλιτέχνου καὶ τὴν βαθύτηταν φιλοσόφου καὶ γεννοῦν χίλια συναίσθημα ποὺ συγκρατοῦν τὸν ἀναγνώστην μὲ τὴν κρυφήν ἀρμονίαν των, ἐκείνην ποὺ ἀπευθύνεται εἰς τὴν ψυχὴν χωρὶς νὰ τὴν νανούσῃ καὶ παρασύρει τὴν διάνοιαν χωρὶς νὰ τὴν ἐιπατέξῃ.

Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος θὰ γράψῃ ἐκτενέστερον δ εἰδικὸς συνεργάτης μας. Σήμερον ἀναδημοσιεύομεν μερικά, ἀληθινά καλλιτεχνήματα:

ΟΡΦΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

«Ἐξω ἀπὸ τὸν δρόμους τῶν ἀστόχωστων, Λειτουργὸς καὶ ψάλτης δρφικός,

"Ἐναν ὑμενον ξαναφερον
Μας λατρειας παναρχωμα πρὸς τὸ φῶς.
Ἐτρεξε ὡς τὰ τώρα δ λογισμός μου,
Καταχωριασμένος ποταμός
Ξάφνισμα στὸ βούνα τῶν ἀνθρώπων
Τῆς κινάρας μου δ ονθμός.
Νύχτα ξενιώ, νύχτι ἀνεβαίνω
Τὴ δυσκολανεβάτη κοφή
Θέλω μόνος, θέλω πρῶτος
Τάπολλόντο φῶς νὰ χαιρετίσω,
Ἐνῷ κάποιον στὸν ἀνθρώπων
Θὰ εἰν' ἀκόμα δ ὄπνος καὶ τὸ σκότος!

ΜΥΡΟΛΟΓΙ

"Οχι δ Χάρος δὲ σὲ πῆρε
Σὲ μιὰν ὥρα ἐρωτική
Σ' ὅρπαξεν ἐσένα δ Ἡλιος,
Διόκαλο παιδί!
Καὶ σὲ πῆρε στὰ παλάτια του
Πὰ νὰ σὲ χορτάσῃ ἐπει
Μὲ τὸν ἔρωτα ποῦ εἰν' ὅλος
Μία φεργοβολή.
Φωτομύριστ' ἀνθια σὰ σου κόψη,
Καὶ καρποὺς φωτόγλυκους σὲ λούσῃ σε
Μέσα σὲ φωτόχυτο φνάκι,
Θὰ σου φάψῃ αὶ φωτοστολή,
Καὶ θὰ σὲ γροίη ἐδῶ καβάλλα
Σὲ ἀστρομέτωπο ἑλαφάνι

ΕΚΑΤΟ ΦΩΝΕΣ

"Αγάντια τὸ παράθυρο στὸ βάθος
Ο οὐρανός, δλο οὐρανός, καὶ τίποτ' ἄλλο
Κι' ἀνάμεσα οὐρανόςωστον δλόκληρο
Ψηλόλιγνο ἔνα κυναριόσι τίποτ' ἄλλο.
Καὶ ἡ ξάπερος ὁ οὐρανός ἡ μαῦρος είραι,
Στὴ χαρὰ τὸν γλαυκοῦ, στῆς τρυκυμᾶς τὸ σάλο,
Ομοια καὶ πάντα ἀργολιγάσει τὸ κυναριόσι,
Ησυχο, ὄραιο, ἀπλοπιομέρο. Τίποτ' ἄλλο.

Διφοῦσα, καὶ γονάπια, καὶ κάπι σου ζητοῦσα
Κ' ἐμπρός σου δ λόγος μοῦ ἔλειψεν, δ Μούσα Ἰδέα, δ
Μούσα,
Καὶ κράτησες τὸ χέρι μου, «Δοῦλε, σ' ἔμενα!» μοῦ είπες,
Στάλαφια τάστρομέτωπα μὲ πῆγες καὶ στὸ βωμό σου ἀπάνω,
Καὶ μὲ πορφύρα μὲ ἐντησες, καὶ στὸ βωμό σου ἀπάνω,
Μάντισσα ωρής πρόσταξες νὰ πέσω νὰ πεθάνω.
Καὶ μοναχὰ δὲ μάντεψες τὸ κάπι ποῦ ζητοῦσα·
Ἐρα ποτῆρι φροσερὸ νερὸ καθάριο, δ Μούσα

ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΟΡΑΜΑΤΑ

Γοργὴ ἡ αὐγὴ, καὶ πιὸ γοργὴ ἀπὸ πείνη,
Σὲ κείη μέσα, τῆς αὐγῆς τῆς ιδιας ἡ καρδιά,
Ὑπάρχει, ὑπάρχει μιὰ στιγμὴ ποῦ ἀνάφτει καὶ ποῦ οφύει

Καὶ μόλις τὴν προφτάνει καὶ ἡ ματά,
Κ' εἰν' ἡ στιγμή ἡ μακαρισμένη τῆς δροσοσταλίας
Ποῦ τὴν φρούδην ἀνέγγιχτο στεφάνη οἱ ἄσπροι κρῖνοι,
Ποῦ ἐφραίνετ' ὅλος μέσσα της ὁ ἥλιος βασίλιας,
Καὶ τῇ λαμποκοπάει, καὶ δὲν τὴν πίνει.
Σὰν τὴν δροσία καὶ σὰν τὸν ἥλιο ἐγώ είμαι τῆς στιγμῆς
Τῆς γήληγορης καὶ τῆς μακαρισμένης.
Γαλήνη, τῆς ἀγάπης ταύτη στὴν ψυχή μου ξῆς,
Καὶ πῆρες φίλα, μέσσα μου, στιγμή, καὶ δὲ διαβαίνεις.

‘Ο Φρειδερīκος Μιστράλ

ΟΛΙΓΑ ἀκόμη ὅπο τὴν ζωὴν τοῦ Μιστράλ καὶ ἀπὸ τὰ ἔογα του. Ἐγενήθη εἰς τὸ μικρὸν χωρίο Μαγιάννα τὸ 1830 εἰς τὸ μεγάλο πατρικό κτῆμα, τριγυρισμένον ἀπὸ πλατάνους, πτελέας καὶ κυπαρίσσια. Ἀνεπτύχθη καὶ ἔζησε ζωὴν ἐλευθέραν μακράν τῶν πόλεων Εἰς τὸν πρόδολον τῶν «Ολόχυρων Νησιών Isclo d' or ὃπου φαίνεται πόσον ἐπέδοσαν εἰς τὸν ποιητὴν αἱ παιδίκαια ἐντυπώσεις, λέγει : «Μέσα στὰ ἀηδηγή θέματα καὶ μαθήματα ποὺ είχα νὰ μάθω, ἄ! πῶς ποθοῦσα καὶ πάλι τὰ ὅμαιρα προβηγγιανά τραγούδια ποὺ μού τραγουδούσθησαν δόλοένα, τὴν ὡρα ποὺ ἔκλωθε, ἥ μητέρα μου! .. Καὶ τόσα ἀλλά τραγούδια καὶ μυρολόγια, ποὺ ἐλίκνισαν τὴν παιδική μου ἡλικία δονειφέμενα, ποιητικά. Ἡ καλή μου μάνα τὰ ἦξερ δῆλα καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Μιρέγιας ἐκείνη μοῦ τῶμαθε».

Κατόπιν ἔχομεν δὲ Ρουμανίην, ὁ προθίγγιανός ποιητής, κατὰ δώδεκα ἔτη μεγαλείτερός του. Ὁ Ρουμανὸς εἶχε τότε ἐκδόσει τοὺς πρώτους προβηγγιανούς στίτιου Χροσάνθεμα. Και ἔξακολονθεῖ δὲ Μιστράλ εἰς εἰς τὸν ἴδιον πρόλογον: «Μόλις μοῦ ἔδειξε τὸ χρυστί-
μένα αὐτὰ ἀνῆλθ τοῦ ἀγροῦ σαμά στὴν ἀνοιξιάτική
τους δροσιά, αἰσθάνθηκα βαθειά μέσα μου μάλιν ὅμορφη
συγκίνησι κ' ἐφώναξα: Νὰ ἡ ἀγγὴ ποῦ ἡ ψυχή μου
περιώνει γιὰ νὰ ἀτενίσῃ τὸ φῶς! Εἰχα διαβάσει ὡς
τότε λίγα προθηγγιανά, μὰ πολὺ μὲ δυσαρεστοῦντες
ποὺ ἔβλεπαν νὰ μεταχειρίζωνται τὴν γλῶσσα μας γιὰ νὰ
εἰποῦν κάτιο κομικό. Ὁ Ρουμανὸς, πρῶτος στὴ χώρα
τοῦ Ροδανοῦ, τραγουδοῦντες, ἀπλὰ καὶ δροσερά ὅλα
τὰ αἰσθήματα τῆς καρδιᾶς. . . Μὲ τὸν πόθῳ ν' ἀνυ-
ψώσωμε τὴ γλώσσα μας τὴ μητρική, μελετήσαμε
μαζὶ καὶ οἱ δότε τὰ παλαιά προβηγγιανά βιβλία καὶ
ἀποφασίσαμε νὰ ἐπανέρθωμε τὴ γλῶσσα μὲ τῆς ἐθνι-
κές παραδόσεις καὶ τὸν ἐδυνικὸν χαρακτῆρα τῆς».

Οι δύο ποιηταὶ συνεδέθησαν στενώτατα. Τόση ἡ τὸν ἡ ἀγάπη των, ποῦ ὅταν ὁ Ρουμανὸς ἀπέθηκε. ἔλεγε τῆς γυναίκας του: «Νὰ πῆς τοῦ Μιστράλ, τοῦ πιὸ καλοῦ μου φίλου, πῶς τὴν ὥδα αὐτὴ τῆς ἀγωνίας μου, αὐτὸν δύλονα στεπτούμουν». «Οταν ὁ Μιστράλ ἔμαυθε εἰς τὴν Βενετίαν τὸν δάνατον τοῦ φίλου του ἔγραψε. «Δέν θά σὲ λησμονήσω ποτέ, μαύρη γόνδολα τῆς Βενετίας, ὅταν μὲ τὸ φαναρόπαι την πρώτα σου, κυματογόμενη μέσα στὴν ὄμιχλη, μοῦ ἔφερες ἐνα βράδυ, τὴν

ώρα πού άκονταν ή σερενάταις στὸ Μεγάλο Κανάλι, τὴν εἰδῆσι τοῦ θανάτου τοῦ Ρούμπανίλ ».

ώρα ποῦ ἀκούονταν ἡ σερενάταις στὸ Μεγάλο Κανάλι, τὴν εἰδῆση τοῦ θανάτου τοῦ Ρουμανίλ. »

Ολον τὸ ἔργον τοῦ Μιστράλ ἐγκλείει ὑπὸ διαφόρους μορφῶν τὴν Προθηγγίαν, τὴν ζωήν της, τὴν φύσην της, τοὺς ἀνθρώπους της. Στήν «Μιρέγια» τοῦ ὁ ποιητῆς τονίζει τὸ τραγούδι τῶν παιδικῶν του χρόνων, ποῦ δείχνουν τὰ πράγματα πιὸ μεγάλα καὶ πιὸ ὕδωρα ἀπ' ὅ, τι εἰναι. Μέσα στὴν ἀφήγησιν τοῦ ἔρωτος δύο χωρικῶν ἔξωράφισε μίσην ὁράσιαν Προθηγγίαν μὲ τέχνην, μὲ αἰσθημα καὶ μὲ γλώσσαν εὐλόγιστον εἰς κάθε ἀνάγκην τοῦ ποιητοῦ. «Καλένταλ». ἵνα ἄλλο ἐπίκον του ποίημα συμβολικόν, θεωρεῖται ἀνώτερον τῆς «Μιρέγιας». «Ο Καλένταλ», εἰς τὸν δόποντὸν ἐνέκλεισε τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν γενετείραν, εἶναι δὴ ὅριον του ὁ μυθικός, ὅποιος μὲ ἀληθηνοὺς ἀθλούς κερδίζει τὴν ἀγάπην τῆς Εστερέλλας. Τὸ 1875 ὁ Μιστράλ ἔξεδωσε τὰ «Ολόχρυσα Νησιά» συλλογὴν ποιημάτων λυρικῶν τὰ ὅποια ἡ κριτικὴ ἔθεσε πολὺ ὑψηλά. «Ο Παῦλος Μαριετόν γράφων περὶ τῶν ποιημάτων αὐτῶν εἶπεν ὅτι εἶναι ἡ «ψύστη ἔκφρασις τῶν ἰδεώδους καὶ μιᾶς φυλῆς». Τὸ τελευταῖον ἔργον του τὸ «Ποίημα τοῦ Ροδανοῦ» εἰς δώδεκα ἀσματα, εἶνε ἀφιερωμένον καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν γενετείραν γῆν. Γραμμένον εἰς στίχους ἀνομοιοκατάληκτους ἀποδίδει μὲν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψίμας καὶ τοῦ στήλου τὴν δύναμιν τῶν εἰκόνων ποῦ ζωγραφίζει, τοὺς κυματισμούς τῆς γλώσσης τὴν ὅποιαν δὲν ἥθελλε σ νὰ δεσμεύσῃ.

Α ΠΕΘΑΝΕ δ βέλγος μυθιστοριογράφος Αύγουστος Σνίδερς, ἔνας ἀπό τοὺς καλλιτέρους συγγραφεῖς τῆς τελευταίας γενεᾶς τῆς πατριόδος του ἀλλ' οὐχὶ καὶ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

τόσον γνωστὸς ὅσον ἔπειτε νὰ ἦναι. Τὸ ὑφος του ἐπιμελημένον, ἡ γλῶσσα του μουσικὴ, ἐδίδαν εἰς τὰ ἔργα του ἐκείνον διὰ τὸ δυτικὸν τόσον ὀλίγον ἐφόρτιζαν οἱ σύγχρονοι του. Πολλὰ τῶν δημηγμάτων του εἰς τοὺς τόμους τοῦ Oud Speelgoed. Fata Morgana εἶναι ἀληθινὰ ἀριστοτεχνήματα.

ΕΝΑ νέον ἔγον τοῦ ἄγγελου συγχραφέως Γεωργίου Γκίσσιν ἔξεδόθη ἡ «Βερανύλδα». Ο Γκίσσιν ἀπέθανε πρὸ ἐνὸς περίπου ἕτους καὶ ἀφῆσε τὸ βιβλίον αὐτὸν ἀτελείωτον. Τοῦτο δὲν ἥμερει νὰ ἀπορρύψῃ τὴν ἀξίων τοῦ ἔγονον, τὰ ὅποιαν κατατίσσουν οἱ κριτικοὶ μεταξὺ τῶν καλλιτέχων τῶν ἄγγελον μνήσιορογράφου. «Η «Βερανύλδα» εἶναι μνήσιορογράφημα ίστορικὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

BYZANTINA

Οκ. Κάρολος Κρουμβάχερ ἔξεδώκεν ἐκ τινος κώδικος τῆς Ἰσπανικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἐσκουριάλ ἀποστάσματα νέας διατυπώσεως τοῦ μεσαιωνικοῦ μας ἔπους, τοῦ Βασιλείου Διγενῶ^ς Ἀκρίτη^ς. Τὸ πολύτιμου τούτο ἔπος δύναται νὰ παραβληθῇ πόδες ταχέη ποποίας τῶν Ἰσπανῶν περὶ τοῦ Cid καὶ τῶν Γάλλων περὶ τοῦ Ρολάνδου. Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δὲ ξητημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς αὐτὸν εἶναι ἐὰν τὰ δημόδη ἄσματα τοῦ ἀριστοκύν κυκλοῦ εἰναὶ προδεστερα. ή ἐάν διεμορφώθησαν μετα τὴν δημιουργίαν τοῦ ἔπους Ὁ κ. Ν. Γ. Πολιτῆς ὑποστηρίζει τὸ πρώτον καὶ φαίνεται ἀλληλεύοντα ἡ γνώμη του ἐκ τῆς Ἐργασίας τοῦ κ. Κ. Κρουμβάχερ, ὅτι παλαιότατα εἶναι τὸ δημάδη ἄσματα, τὰ δποῖα ὑμνούσην ἐπεισόδια τοῦ βίου τοῦ Ἀκρίτα, καὶ δτι ἐκ τούτων διεμορφώθη κατόπιν τὸ ἔπος.

ΠΡΟ δόλγων ἡμερῶν παρεστάθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ «Βασιλικοῦ Θεάτρου» ἡ «Σκλήραινα» τοῦκ. Τιμ. Ἀμπελᾶ. Ἡ βυζαντινὴ αὐτὴ τραγῳδία περιστρέφεται περὶ τοὺς ἔρωτας τοῦ κομψοῦ αὐτοκράτορος καὶ φίλου τῶν γραμμάτων Κονσταντίνου τοῦ Μονομάχου πρὸς τὴν πιστήν ἔρωμένην αὐτοῦ Σκλήραιναν, τὴν «Πομπαδούρ τοῦ ΙΑ'. αἰλῶνος». Ὁπως τὴν ὄνομάζει ὁ κ. Γ. Σλούμβερδέ εἰς τὰς γλυφυρὰς σελίδας τοῦ ἐσκάτως ἐκδοδέντος ἔργων του. Τελευταίως ἔγραψη καὶ ὑπὸ τίνος Ψώσουν τραγῳδία «Σκλήραινα» εἰς στίχους, εἰς πέντε πράξεις καὶ εἰς ἕξ εἰκόνας. Είναι πραγματικῶς ίδιαιτερώς ταπάλληλος ἡ όωμαντικὴ αἴτη ἐποκὺ πρὸς δοματοποίητην.

Ο κ. Γαβριήλ Μιλλέ εξέδωκε πρὸ δύο ἑτῶν μονογραφίαν περὶ Δαφνίου, ὃπου ἔχεται τὰ ἔξαισια μωσαϊκά τοῦ μεσαιωνικοῦ μας μοναστηρίου. Θά ἐδώδη προσεχῆς καὶ τὴν περὶ Μυστρᾶ ἐγραφίαν τοῦ, διὰ τῆς δόπιας θα ἀποκαλύψῃ ἀληθῆ ἀριστούργηματα, ἐν τῇ πόλει τῶν Παλαιολόγων, ἐπὶ τὰς ἀπορργήμας κλιτίνας τοῦ Ταύγετου. Δύο δὲ "Ἄγγοι" ἀρχιτεκτονες ἐδημοσίευσαν πρὸ μικροῦ μελέτας περὶ τῶν μωσαϊκῶν τῆς μονῆς τοῦ "Οσίου Λουκᾶ τῆς Φωκίδος μὲ πλουσίας εἰκόνας καὶ φωτοτυπίους πίνακας· αἱ μελέται αὗται ἔξεδόθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἐν Ἀθήναις ἀγγίλης ἀρχαιολογήκης Σχολῆς, εἰχον δὲ μελετήθη τὰ μωσαϊκά τοῦ "Οσίου Λουκᾶ προηγουμένων ὑπὸ τοῦ παρισινοῦ βιζαντινολόγου κ. Καρόλου Diehl. "Ολαὶ αἱ ἔργασίαι αὗται μᾶς καθιστῶσι γνωστά καλλιτεχνήματα τέλεια τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, ἡ ὅποια διέσωσε τὴν πρόδη τὸ καλὸν λατρείαν τῶν ἀρχαίων προγόνων της.

A. A.

ΑΙΑΦΟΡΑ

Ο διευθυντής τοῦ Πολυτεχνείου κ. Κ. Μητσόπουλος ἀνέγνωσε τελευταίως εἰς τὸν «Πολυτεχνικὸν Σύλλογον» μελέτην τον περὶ τοῦ καλλιτέρου συστήματος ὁδοστορίας τῶν Ἀθηνῶν. "Ἄλλοι προτείνουν, εἶτε, τὸν γρανίτην ἐκ Ρουμανίας ή ἐκ Τ. υφάσματα ἐνῷ ἔχομεν ἑδῶ, παρὰ τὰ Λαύριον, γρανίτην ἀρίστης αἵρετος καὶ πλέον ἢ ἐπαρκῆ. Προτιμότερον δύμας τοῦ γρανίτου θεωρεῖ ὁ κ. Μητσόπουλος τὸν ἀσφαλτομγή άσβεστόλιθον, ὃ δύοτος ὑπάρχει ἐπίσης εἰς τὸν τόπον και διατρέπει πολὺ περισσότερον Πλεονεκτήματα τοῦ ἀσφαλτομγίους ἀσβεστολίθου είναι οὐδὲν δὲν κάμνει λάσπην, διτί πνίγεται ὃ θόρυβος τῶν ἀμύκεν Ό ελληνικὸς ἀσφαλτομγής ἀσβεστόλιθος τῆς Κρύψιας παρέχει διτλασίαν ποσότητα ἀσφάλτου ἀπ' ὅ, τι παρέχει ὃ εὑρωπαῖκός, ἐπομένως είναι πολὺ ἀνώτερος καὶ, φυσικά, πολὺ διλγυθερὸν δαπανηρός. Ό κ. Μητσόπουλος προτείνει να γίνουν πειράματα τοιαύτης ὁδοστρωσίας ἀσφαλτομγίους ἀσβεστολίθου.

ΕΙΣ μιαν του ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Οὐγκώφοδον Σέγκεο, γενικὸν διευθυντὴν τῆς ὁρχίστρας τῆς Γενεύης, δὲ Νίτσε ἔχομε τὸ 1872 μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐπόμενα τὰ ὀποῖα ἐφαρμόζονται εἰς ὅλας τὰς τέχνας.

Ίδου το μερός αύτο της επιστολής :
« Γνωρίζω πολὺν καλά δτι εἰς τὰ εἰδικὰ μουσικὰ περιοδικά, ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Βάγηρος θεωρεῖται τὸ δτι κατέρρφψε τὰ παλαιά εἴδη, σονάταν. συμφωνίαν, κουαρτέτο καὶ δτι ἡ βασιλεία τῆς καθαρᾶς ἐνοργάνου μουσικῆς ἔτελειώσε πλέον. Ἀλλ' ὅταν συμπεράνωμεν ἀπὸ τὰ γραφόμενά των δτι ὁ μουσικὸς πρέπει ἀναγκαῖος εἰς τὸ ἔξης νὰ γράψῃ μόνον διὰ τὸ θέατρον, μὲ παταλαμβάνει φυσικὴ μεγάλος φόβος καὶ ὑπόνοια δτι πλανῶνται. Καθένας θὰ μιλήσῃ τὴν γλῶσσαν ποὺ ἡμπορεῖ καὶ ἀν ὁ τιτάν δμιλῇ μὲ τὴν βροντὴν καὶ μὲ τὸν σεισμὸν, δὲν παραδέχομαι δτι δ ἀπλοὺς θνητοὶ ἡμπορεῖ καὶ προπάντην ὀφείλει — νὰ μιμηθῇ τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ ἐκφράζεσθαι ! Η δημιουργία μιᾶς ὑφίστας μορφῆς εἰς τὴν τέχνην δὲν ἀποκλείει κατά τὴν γνώμην μου τὰς κατωτέρως εἶναι μάλιστα ἀναγκαῖαι καὶ αἱ πλέον ἀσήμαντοι καὶ τούτο διὰ νὰ ἡμποροῦν οἱ καλλιτέχναι νὰ ἐκφράζωνται καθένας μὲ τὴν ἀτομικήν του τέχνην, χωρὶς νὰ ἔχῃ αἰλούνιος νὰ κάνῃ μὲ τὸν κορότον τὴν βροντής ».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Εις τὴν «**Revue des Etudes Grecques**»
δ. Ψυχάρως γράψων περὶ τῶν τοιῶν φυλαδίων τοῦ

Ο διευθυντής της «Ακροπόλεως» ο. β. Γαβριηλίδης ἔδικάσθη πρό ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὴν Σύρον καὶ ἥθωσθη παμψηφεί.

Εἰς τὸ προσεχές τεῦχος ὅτι δημοσιεύωμεν τὴν μελέτην τοῦ κ. Φωκίωνος Νέγρη «Ἴχνη τῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ θαλάσσῃ» περὶ τῆς δοπιας γίνεται λόγος εἰς τὸ σημερινὸν τεῦχος τῶν «Παναθηναίων».

Τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν ἐπλουτίσθη τελειταίως μὲ πολύτιμον δωρεὰν τοῦ ἐν. Καΐδην νομισματολόγου Ἰταλοῦ κ. Γιοβάννι Ντατάρι. Ἡ δωρεὰ τοῦ κ. Ντατάρι ἀποτελεῖται ἀπὸ 84 τετράδραχμα τῆς μετὰ τὸν Περικλῆ ἐποχῆς. Τὰ νομίσματα αὐτὰ φέρουν διάφορα ὑστερόσημα τῶν ἔγχωριῶν τραπεζιτῶν τῆς Αἰγύπτου.

Η Κρητικὴ Κυβέρνησις θέτει προσεχῶς εἰς κυκλοφορίαν νέαν σειράν γραμματοσήμων. Αἱ εἰκονίζουσαι παραστάσεις ἐλήφθησαν ἀπὸ κρητικῶν νομίσματα καὶ ἀποτυπώματα σφραγίδων τῶν παναρχαῖων χρόνων καὶ ἀπὸ τοπία τῆς νῆσου Ἰστορικᾶ.

Ο ἐν Ἀθήναις Σύλλογος τῶν Καλαβρυτινῶν ἀποτείνεται πρὸς ὄλους τοὺς Ἑλληνας ὅπως συνεισφέρουν διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἡρῷου εἰς τὴν Ἀγίαν Λαύραν.

Εἰς τὸ Παρίσιο ἐσυστήνη «Σύνδεσμος ἀμύνης ὑπὲρ τῶν δικαιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Πρόεδρος τῆς Διοικητῆς Ἐπιτροπῆς ἔξεληγή ὁ πρῶτος διευθυντής τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Ὁμόλλ. Εἰς τὴν σύστασιν τοῦ φιλελληνικοῦ ἀντοῦ σωματείου εἰργάσθη ὁ πρόεδρος τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» κ. Ν. Καζάζης, ὁ θερμὸς πατριωτής.

Εἰς τὸ Βέλγιον συνέρχεται ἐφέτος κατὰ τὸ θέρος Παγκόσμιον Γυμναστικὸν Συνέδριον.

Εἰς τὴν ἀμερικανικὴν πολιτείαν Κάνσας πρόκειται νὰ ὑποβλήθῃ ὑπὸ τοῦ γερουσιαστοῦ Σμίθ νομοσχέδιον πρὸς περιορισμὸν τῆς διαρκείας τοῦ γάμου εἰς δέκα ἡ καὶ ὀλιγότερα ἔτη.

Τὸ Βέλγιον θὰ ἰσορτάσῃ ἐφέτος ἐπισήμως τὴν 75ην ἑπτηρίδιον τῆς ἀνεξαρτησίας του.

Εἰς τὸ θέατρον La Monnaie τῶν Βρυξελλῶν ἐδόθη τελευταίως ἡ «Ἀλκηστὶς» τοῦ Εὐριπίδου.

Η Καρλόττα Βίε, ἡ δανίς καλλιτέχνης, θὰ δώσῃ τὸν Φεβρουάριον τέσσαρας παραστάσεις εἰς τὰς Ἀθήνας.

NEA BIBLIA

Η ΑΣΑΛΕΥΤΗ ΖΩΗ ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ - ποιῆματα. — Ἀθήναι, τυπογραφεῖο «Ἐστία» 1904 σχ. 16ον σελ. 210 δρ. 3.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ, Διηγήματα ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμβέρη. — Ἀθήναι 1904 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου σχ. 16ον σελ. 300 δρ. 5.

ΣΠΟΙΓΑΛΙΕΙΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ὑπὸ Ἀγγέλου Τανάγρα. — Ἀθήναι 1904 τυπογρ. Καταστήμάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ Συμπλήρωμα τεῦχος 25 μὲ πίνακα τῆς Πάρου. — Ἀθήναι 1905, ἐκδότου Μπέκ καὶ Μπάρτ. Έκαστον τεῦχος λεπτὰ 80.

EIII TINON ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΩΝ Διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ ὑπὸ Γεωργ. Ι. Ρεμόνδου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

KRITIKA KAI GRAMMATIKA ὑπὸ Κωνσταντίνου Στ. Κόντου. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς «Ἀθηνᾶς», τόμος δέκατος ἑκτος). Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

AUTHNA. Σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας. Τόμος δέκατος ἑκτος. Τεῦχος τρίτον καὶ τέταρτον. Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

H BYZANTIAKH EPOPOIA κατὰ τὰ τέλη τοῦ I' αιῶνος. Μέρος Β'. Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος. (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ ἀρ. 265). Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1905.

TA NEA GRAMMATOSHMA THS NHΣOY KRHTHS καὶ οἱ ἀρχαῖοι νομισματικοὶ τύποι. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Διεθνοῦς Ἐργασίδος τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας). Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1905.

NEOS ELLHNOMNHMΩN τριμηνιαῖον περιοδικόν σύγγραμμα, συντασσόμενον καὶ ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σ. Π. Λάμπρου. Τόμος πρῶτος. Τεῦχος τέταρτον — 31 Δεκεμβρίου 1904. Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

SPARTIATIKON HMEROLΟGΙΟΝ ἔτος βον 1905, M. I Θεοδωροπούλου

INDEX SEMINUM HORTI BOTANICI ATHENIENSIS, 1905. — Typis P. D. Sakellarii. Athenis.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐφημερίδος «Ἀθῆναι»

